

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO  
V OLOMOUCI  
KATEDRA SLAVISTIKY

**Překlad odborného textu a translátologický komentář**

**(Sexuální zneužívání dětí)**

**Translation of Scientific Text and Translatological  
Commentary (Sexual Abusing of Children)**

**Vypracovala:** Jana Zedková

**Vedoucí práce:** Mgr. Jekatěrina Mikešová, Ph.D.

**2018**

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Kokorách dne 11. 4. 2018

---

Podpis

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Jekatěrině Mikešové, Ph.D. za cenné rady a odborné vedení mé práce.

---

Podpis

## OBSAH

<b>ÚVOD</b> .....	<b>5</b>
<b>TEORETICKÁ ČÁST</b> .....	<b>7</b>
<b>1 Stylistika</b> .....	<b>7</b>
1.1 Funkční stylistika .....	7
1.2 Funkční styl.....	7
<b>2 Funkční styl odborný</b> .....	<b>9</b>
2.1 Lexikální prostředky odborného stylu .....	10
2.1.1 Terminologie.....	10
2.2 Syntaktické prostředky odborného stylu.....	13
2.3 Morfologické prostředky odborného stylu.....	14
<b>3 Překlad pojmu sexuální zneužívání</b> .....	<b>17</b>
3.1 Překlad z právnické sféry .....	17
3.2 Překlad z vědecké sféry (sociální, psychologické) .....	18
<b>4 Překladové transformace</b> .....	<b>19</b>
4.1 Formální transformace .....	20
4.2 Lexikální (lexiko-sémantické) transformace .....	23
<b>PRAKTICKÁ ČÁST</b> .....	<b>25</b>
1 Překlad textu na téma sexuální zneužívání dětí .....	25
<b>ZÁVĚR</b> .....	<b>38</b>
<b>PE3IOME</b> .....	<b>40</b>
<b>BIBLIOGRAFIE</b> .....	<b>45</b>
<b>PŘÍLOHA Č. 1</b> .....	<b>49</b>
<b>PŘÍLOHA Č. 2</b> .....	<b>59</b>
<b>ANOTACE</b> .....	<b>63</b>

## ÚVOD

V této bakalářské práci se zaměříme na překlad odborného textu do ruského jazyka s translatologickým komentářem a glosářem. Jako výchozí text byla vybrána část české knihy „Sexuální zneužívání dětí“ autora Petra Weisse. Publikace je volně dostupná na internetových stránkách a zbývá se problematikou sexuálního zneužívání dětí. K překladu jsme vybrali konkrétně kapitolu s názvem „Sexuální zneužívání v dětství – pachatelé a oběti“ s podkapitolami: „Definice pojmu“ a „Pedofilie“. Zpracování tohoto tématu může být přínosem pro jedince, kteří se o této oblasti chtějí něco dozvědět nebo pro ty, kteří se danému tématu věnují.

Hlavním cílem práce je vytvořit adekvátní ruský překlad daného odborného textu. Druhotným cílem je vytvoření česko-ruského glosáře, který obsahuje terminologii vyskytující se v překládaném textu. Dále se zaměříme na translatologický komentář a analýzu překladových transformací.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Součástí bakalářské práce jsou také dvě přílohy. V první příloze se nachází výchozí text k překladu, který je v českém jazyce. Druhá příloha obsahuje stručný česko-ruský glosář pojmů.

Teoretická část je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. První kapitola se zabývá stylistikou v obecné rovině, která je doplněna o funkční stylistiku. V kapitole je také obsažena definice funkčního stylu společně s různými pohledy českých i ruských lingvistů na klasifikaci funkčních stylů. Druhá kapitola je zaměřena na funkční styl odborný, kde je definována jeho funkce a klasifikace na podstyly. Tato kapitola je také zaměřena na lexikální prostředky odborného stylu, kde je obsaženo dělení a tvorba termínů. V této kapitole jsou zahrnuty i syntaktické a morfologické prostředky odborného stylu. Třetí kapitola je věnovaná možnostem překladu pojmu sexuální zneužívání. Je zde uvedeno několik variant překladu, a příklady jejich odlišnosti v právní nebo sociální sféře. Čtvrtá a zároveň poslední kapitola teoretické části obsahuje translatologický komentář a překladové transformace použité při překladu. Praktická část bakalářské práce obsahuje překlad textu do ruského jazyka, při jehož tvorbě byl použit volně dostupný program Smartcat, pomocí kterého se překládaný text stává přehlednějším.

Ke zpracování teoretické části byla využita odborná literatura. Vycházeli jsme z publikací ruských autorů, jako jsou například A. A. Radugin, I. B. Golub, V. N. Komissarov. Z české odborné literatury byly využity publikace autorů, jako například Z. Vychodilová, M. Čechová, D. Žváček, M. Krobotová.

# TEORETICKÁ ČÁST

## 1 Stylistika

Stylistika vznikla jako samostatná vědní disciplína na počátku 20. století, ovšem její prvky nacházíme již v období antiky. Jan Chaloupek definuje stylistiku jako jazykovědnou disciplínu studující styl a zabývající se analýzou u jednotlivých textů, na základě čehož vytváří obecné zákonitosti stylizace jazykových projevů. (J. Chaloupek, 1990:16) Hlavním úkolem stylistiky je identifikace jazykových prostředků a funkce, kterou v textu plní. Jazykový styl lze dle Aloise Jedličky definovat jako: „charakteristický způsob organizace, výstavby jazykového projevu založený na výběru a využití jazykových prostředků“. (A. Jedlička, 1970:9) Důležitou součástí stylistiky je funkční stylistika, které se budeme věnovat v následující podkapitole.

### 1.1 Funkční stylistika

Ruská lingvistka Margarita Kožina definuje funkční stylistiku následovně: „Лингвистическая наука, изучающая особенности и закономерности функционирования языка в различных видах речи, соответствующих тем или иным сферам человеческой деятельности и общения, а также речевую структуру складывающихся при этом функциональных стилей и нормы отбора и сочетания в них языковых средств.“ (M. Kožina, 1968:69)

Funkční stylistika se objevila ve 20. letech 20. století a stala se samostatnou částí stylistiky. Mezi ruské zakladatele současné stylistiky patří V. V. Vinogradov, M. M. Bachtin, V. B. Šklovskij a G. J. Solganik. Na českém území k rozvoji a vymezení funkčních stylů přispěli členové Pražského lingvistického kroužku, B. Havránek, V. Mathesius, J. Mukařovský, F. Trávníček, aj. (D. Knittlová, 2010:135)

### 1.2 Funkční styl

Funkční styl definoval Dušan Žváček jako: „Это разновидность речи, которая создаётся особым, специфическим отбором и организацией общеупотребительных языковых средств, а также особыми, специфическими средствами данного стиля, определяющимися задачами общения в соответствующей сфере.“ (D. Žváček,

1998:23) Podle Zdeňky Nedomové funkčním stylem nazýváme historicky rozvíjející se sociálně známý systém řečových prostředků, používaných v té či oné sféře lidské komunikace. (Z. Nedomová, 2010:11)

Za zakladatele rozdělení funkčních stylů v ruské tradici považujeme M. V. Lomonosova, který rozpracoval teorii „tří stylů“ (vysokého, středního a nízkého). Jeho klasifikace funkčních stylů pro ruský jazyk byla odvozena z klasifikace řeckého a latinského jazyka. (Z. Nedomová, 2010:11)

Mezi hlavní kritéria, podle kterých jsou jednotlivé funkční styly rozděleny, patří cíl projevu, okruh účastníků, způsob projevu, situace projevu, aj. Ovšem každý lingvista má různá kritéria pro klasifikaci jednotlivých funkčních stylů.

V současném českém jazyce rozděluje Marie Čechová pět funkčních stylů (styl odborný, administrativní, publicistický, prostě sdělovací a styl umělecké literatury). (M. Čechová, 2003:37) Eva Minářová nazývá styl prostě sdělovací stylem hovorovým a dále přidává šestý styl - řečnický. (E. Minářová, 2010:37)

Zatímco v současné ruské stylistice se podle Iriny Golub klasifikují následující styly: научный - odborný, публицистический - publicistický, официально-деловой - administrativní a разговорный - hovorový. (I. Golub, 2004:94) K těmto stylům přidává Z. Nedomová литературно-художественный - umělecký. V dnešní době je charakteristické prolínání prvků jednotlivých stylů, které vede k mísení žánrů a následnému vzniku hybridních slohových útvarů (E. Minářová, 2010:4)

My se více přikláníme k české klasifikaci M. Čechové, ke které E. Minářová dodává styl řečnický, jelikož podle nás by se ani styl řečnický neměl opomínat.



## 2 Funkční styl odborný

Odborný styl, který se také označuje jako naučný, se řadí mezi styly spisovného jazyka. Tatjana Grigorjanova a Marina Matycina definují odborný styl následovně: „Научный стиль – один из функциональных стилей общелитературного языка, обслуживающий сферу науки, техники и образования.“ (Т. Григорянова, М. Матыцина, 2016:57) Základní funkcí odborného stylu je odborně sdělná, často se můžeme setkávat i s funkcí učební. (D. Knittlová, 2010:206)

Ruský lingvista Aleksej Radugin považuje za základní rysy odborného stylu: přesnost, jasnost, přísnou normativnost, terminologii, abstraktní lexiku, neosobnost, monologičnost, použití slov v přímém významu a těsné spojení jednotlivých částí textů konkrétními prostředky. (A. Radugin, 2004:127) Irina Svincová vlastnosti odborného stylu dělí na dvě skupiny: primární a sekundární. Mezi primární vlastnosti řadí: obecnost, abstraktnost, zdůrazněná logičnost, použití terminologie. Do skupiny sekundárních prvků spadají jednoznačnost, objektivnost, smyslová přesnost, standardizace, jasnost, stručnost, uvážlivost, názornost, nekompromisnost a odosobnělost. (I. Svincová, 2004:51)

Odborné komunikáty neboli jazykové projevy, se ve většině případů vyskytují v psané formě. Mluvené žánry, jako přednáška, referát, koreferát jsou ve většině případů předem připraveny písemně, či v bodech, ze kterých autor vychází, nebo je předčítá. Při takové přípravě autor dosahuje přesnosti a jasnosti výkladu a může se více věnovat formální stránce projevu, neboť i ta je při zvukovém přenosu informace velmi důležitá. (M. Čechová a kol., 2008:211)

Odborné komunikáty lze také dělit na monologické a dialogické, přičemž převažuje forma monologická. S dialogickou formou se můžeme setkat v rámci populárně naučného stylu, kdy se jedná například o vědecké rozpravy, besedy v televizi nebo v rádiu, panelové diskuse apod. Tyto dialogy jsou většinou řízené, obsahují úvodní slovo a shrnutí, během diskuse je řešeno pouze jedno téma.

Samotné tvorbě odborných textů většinou předchází přípravná fáze, ve které autor shromažďuje potřebné materiály, provádí pozorování, studuje odbornou literaturu k danému tématu, pořizuje záznamy z experimentů apod. „Již v této fázi vytváří hlavní linii své práce a základ předpokládané kompozice celku.“ (M. Krobotová, 2004:21)

Existuje řada odborných textů, jejichž klasifikace se může lišit na základě funkce a způsobu používání jazykových prostředků.

Ruská lingvistka I. Svincová uvádí tři podstyly odborného stylu: собственно-научный, научно-учебный, научно-популярный. (I. Svincova, 2004:51)

Na rozdíl od I. Svincové, která uvádí pouze tři podstyly, Zdeňka Vychodilová ve své publikaci *Введение в теорию перевода для русистов* píše: „Внутри системы научного функционального стиля выделяется несколько подстилей: собственно научный (академический) – принятый для написания научных трудов, научно-технический (производственно-технический), научно-информативный или научно-деловой – стиль патентных и технологических описаний, научно-публицистический, учебно-научный – подстиль учебной литературы, научно-популярный и др.“

Česká lingvistka Milena Krobová v rámci odborného stylu rozlišuje podstyly: vědecko naučný (teoretický), prakticky odborný (odborný v užším slova smyslu), učební, populárně naučný. (M. Krobová, 2004:20)

Michal Křístek uvádí dělení na podstyly: vědecký, prakticky odborný, populárně naučný, učební a esejistický. (M. Křístek 2011 – 31) Se stejným dělením se setkáváme i u M. Čechové, M Krčmové a E. Minářové v publikaci *Současná stylistika*. (M. Čechová a kol., 2008:210)

V textu uvádíme širší výčet lingvistů a jejich klasifikaci odborného stylu, jelikož nelze stanovit jednu základní klasifikaci, ale je nutné vycházet z více zdrojů. Jednotliví autoři se od sebe liší počtem uvedených podstylů. My se přikláníme ke klasifikaci Z. Vychodilové, jelikož je podrobněji zpracovaná a byla jsem s touto klasifikací seznámena na hodinách teorie a metodika překladu.

## **2.1 Lexikální prostředky odborného stylu**

### **2.1.1 Terminologie**

Termíny tvoří základ lexikální roviny odborného stylu. Ze stylistického hlediska je důležité zapojení termínů do textu a jejich působení na stylovou charakteristiku daného textu. (M. Krobotová, 2004:20)

Z. Vychodilová termín definuje následovně: „Термин – слово или словосочетание, являющееся названием специального понятия какой-либо сферы

производства, науки, техники или искусства и имеющее в пределах данной отрасли или специализации конкретный и единственный смысл.“ (Z. Vychodilová, 2013:65)

Termíny mají především funkci pojmenovávací (nominativní) a poznávací (kognitivní). Jejich funkce není expresivní (vyjadřování citů) ani funkce apelová (působení na adresáta).

M. Čechová o termínech uvádí, že: „termín je v rámci oboru ustálený a je buď definován, nebo fixován konvencí oboru, jeho význam je tedy ostřeji ohraničený než u jiných vrstev slovní zásoby a bývá přesně identifikovatelný nezávisle na kontextu“. (M. Čechová, 2003:185) Někdy se můžeme setkat s užíváním stejných termínů v různých oborech, jedná se o tzv. terminologická homonyma. Avšak tento jev není příliš častý, většinou se termíny užívají v rámci jednoho oboru. (B. Poštolková, M. Roudný, A. Tejnor, 1983:29)

Od ne odborné slovní zásoby se odborná terminologie liší tím, že k jejímu porozumění je zapotřebí určitá úroveň vzdělání či rozhledu v daném oboru. Podle D. Žváčka terminologii každého oboru tvoří systém termínů, který odpovídá systému pojmů daného oboru. (D.Žváček, 1995:15)

### **Dělení termínů**

Existuje mnoho názorů na způsob dělení termínů, například lingvistka M. Krobotová dělí termíny dle:

1. jazykového hlediska (na termíny automatizované a termíny v užším slova smyslu);
2. struktury (na jednoslovné a víceslovné);
3. původu (na domácí a přejaté). (M. Krobotová, 2001:32)

Josef Hubáček se ve své publikaci přiklání k dělení termínů podle:

1. vztahu k označované skutečnosti (na motivované – obsah pojmu je napovídán stavbou termínu; nemotivované);
2. způsobu tvoření (na systémové a nesystémové);

3. oblasti užití (na vědecké – užívá je menší počet uživatelů, většinou se jedná o termíny mezinárodní; popularizační – užívají se např. v příručkách nebo školních učebnicích);
4. struktury (na jednoslovné a víceslovné);
5. původu (na přejaté a domácí). (J. Hubáček, 1987:63,64)

## Tvoření termínů

B. Poštolková, M. Roudný, A. Tejnor uvádějí následující způsoby, jak může být vytvářen termín:

### 1. Morfologicky

- a) derivací – odvozováním pomocí prefixů, sufixů (přípon), prefixů (předpon), koncovek; *-itida - gastritida, -oun- letoun, a- частуца*
- b) kompozicí – skládáním slov; *brufen, veľkoobchod, пчеловодство*
- c) abreviací – zkracováním slov, často jsou užívané symboly, zkratková slova, zkratky, značky jednotek a veličin; *textil a silon – tesil, elektrokardiogram – EKG, Единый государственный экзамен . ЕГЭ*

2. Syntakticky – vytvářením terminologických sousloví (časté užívání univerbizace tj. nahrazení víceslovného pojmenování pojmenováním jednoslovným); *počítací stroj - počítač*

### 3. Sémanticky

- a) Zpřesňováním významu slov z běžně sdělovacího jazyka (k pojmenování odborných pojmů se užívá slov z běžně sdělovacího jazyka); *dům – rodinný dům, pole – zrakové pole, мёд – тупецкий мёд*
- b) metaforickým a metonymickým přenášením slov; *Sběr – označuje činnost ale i výsledek sbírání*

4. Přejímáním slov z cizích jazyků.

Slova se nepřejímají pouze z živých jazyků ale i z jazyků mrtvých. V současné době se nejčastěji přejímají slova z anglického jazyka, ovšem u angličtiny je

problém v rozdílu mezi grafickou a zvukovou podobou. (B. Poštolková, M. Roudný, A. Tejnor, 1983:34-61); *dabing, nářečí, компресс*

Jak již bylo zmíněno výše, v českém i v ruském jazyce jsou charakteristickým lexikálním prvkem termíny, které jsou jádrem naučného stylu a vytvářejí terminologický systém. (A. Radugin, 2004:22) Jazykové prostředky jsou přísně spisovné, nepoužívají se slova emocionálně zabarvená a expresivní. Charakteristická je také pojmovost, která je posilována užíváním konkrétních údajů (vlastní jména, značky, matematické symboly, chemické a fyzikální značky). (M. Krobotová, 2004:20)

Dalším důležitým rysem je tendence k nominalizaci (relativně vyššímu počtu substantiv), které přispívá multiverbizační tendence odborného vyjadřování, což znamená, že místo konkrétnějšího slovesa se objevují spojení slovesa neplnovýznamového nebo s obecnějším významem a substantiva: *změřit – provést měření*.

## 2.2 Syntaktické prostředky odborného stylu

Odborné projevy jsou syntakticky složité, jelikož mají složitou větnou stavbu a objevují se v nich dlouhá souvětí. Tato syntaktická stavba textu je odrazem složitosti hierarchie myšlenek a vztahů, proto se mohou objevit další věty a složitá souvětí. Hierarchizaci textu napomáhá grafická úprava textu a jeho rozvržení do oddílů, kapitol a subkapitol. (M. Čechová a kol., 2008:215)

Přesnějšímu vyjádření vztahů mezi větami v souvětích se dosahuje za pomoci složených spojovacích výrazů, které se skládají z původní spojky a z výrazu nespojkové povahy, který stojí ve větě řídicí – *za tím účelem, aby; takovým způsobem, že; v souvislosti s tím, že, se zřetelem k tomu, že* aj. (M. Krobotová, 2004:21)

Podle D. Žváčka lze odborný styl z hlediska syntaktické výstavby stručně charakterizovat ve dvou bodech. Zaprvé převaha souvětí podřadného nad souvětím souřadným, zadruhé z hlediska významového převažují vedlejší věty důvodové, podmínkové a účelové. (D. Žváček, 1995:39)

Pro ruštinu i češtinu je charakteristické používání syntaktických kondenzátorů, které napomáhají ekonomičnosti slovního vyjádření, tzn. podání informace v co

nejhnutnější formě, bez přebytečných informací. (Čechová a kol., 2008:217) J. Hubáček uvádí prvky, pomocí kterých můžeme dosáhnout kondenzace neboli zestručnění a zhuštění: přívlastkové konstrukce se zpřídavnělymi přičestími minulými nebo trpné konstrukce s podstatným jménem slovesným, přívlastkové konstrukce se zpřídavnělymi přechodníky, konstrukce s infinitivem, pasivní konstrukce, konstrukce s dějovým jménem, některé typy přístavku, spojky a spojkové výrazy, předložkové výrazy a některé pádové vazby. (J. Hubáček, 1987:62-63)

V ruském odborném stylu se setkáváme s takzvaným *обмыканием* – interpozičním slovosledem, o kterém Z. Vychodilová píše: „между определяющим и определяемым членами предложения вставляют обстоятельство“. (Z. Vychodilová, 2013:40) Při překladu musíme zohlednit slovosled českého jazykového systému, jelikož v českém jazyce se interpoziční slovosled nevyskytuje.

*Вынесенное судом решение является очень важным. – rozhodnutí, které soud vynesl je velmi důležité.*

### **2.3 Morfologické prostředky odborného stylu**

Morfologická stránka zejména psaného textu je charakteristická především spisovností. V rámci spisovného jazyka lze najít některá specifika jednotlivých slovních druhů. (M. Čechová a kol., 2008:218)

#### **Substantiva – podstatná jména**

Nejčastěji se vyskytujícím slovním druhem v odborném stylu jsou právě podstatná jména. Užívání podstatných jmen pomáhá ke stručnému informativnímu vyjádření. Zatímco Jaroslav Jelínek a kolektiv uvádí, že se v ruských odborných textech nachází 31,2% substantiv, podle M. Krobotové je výskyt podstatně vyšší a to 44,3% (J. Jelínek, 1961:58; M. Krobotová, 2001:20) Dále M. Krobotová uvádí, že v českém jazyce je vysoký podíl genitivu a vyšší podíl substantiv typu *kost* a *stavení*. Většina substantiv v odborném stylu je abstraktních a popisují procesy, pohyby, vztahy nebo stavy. Velmi často se jedná o podstatná jména slovesná: *zjišťovat – zjištění; záviset – závislost*. (A. Васильева, 1976:114)

## **Adjektiva – přídavná jména**

Ladislav Vobořil definuje přídavná jména následovně: „Это полнозначная часть речи с назывной функцией, которая обозначает непроцессуальный признак предмета (качество и свойство) и выражает это значение в грамматических категориях рода, числа и падежа, а также в определенных случаях – формами степеней сравнения.“ (L. Vobořil, 2015:59)

Adjektiva tvoří přibližně 16,25% odborného textu a jsou druhým nejfrekventovanějším slovním druhem. Jsou součástí některých terminologických sousloví (*sexuální nedotknutelnost, сексуальное посягательство*). V ruských odborných textech se velmi často vyskytují krátké jmenné tvary přídavných jmen. (J. Jelínek, 1961:58; M. Krobotová, 2004:20)

## **Pronomina – zájmena**

V odborném stylu je typické používání zájmena „my“ tzv. autorského plurálu – který zaměňuje autorské „já“, vyjadřující subjektivní pohled autora. Autorským plurálem „my“ se dává najevo skromnost nebo všeobecná platnost předpokládaného názoru (*мы исследовали, мы показали*) (I. Golub, 2003:31)

Zatímco v českém jazyce se běžně používají ukazovací zájmena *tato, tento*, v ruském odborném stylu se zájmena *этом, такой* nahrazují zájmennými adjektivy *следующий, настоящий, данный, приведенный, указанный* a t.d. (M. Něvěžina a kol., 2012:178)

## **Verba – slovesa**

L. Vobořil definuje slovesa následovně. „Это полнозначная часть речи, выражающая действие или состояние как процесс“. (L. Vobořil, 2015:87)

Z. Nedomová uvádí, že slovesa se běžně užívají ve tvarech přítomného a minulého času a jejich hlavní funkcí je charakterizovat zkoumaný jev. (Z. Nedomová, 2010:63). V průměru 69% sloves v odborných textech jsou ve tvaru přítomného času. (A. Васильева, 1976:116) Velmi užívané jsou neurčité slovesné tvary: přechodníky (hlavně v ruském jazyce), přídavná jména slovesná, infinitiv. Tyto tvary napomáhají ke zhuštění textu a plní funkci kondenzátorů.

## **Конjunkce – spojky**

Spojky a další spojovací výrazy tvoří významnou složku odborného stylu, neboť odborné texty jsou nasyceny dlouhými větnými konstrukcemi, které obsahují množství informací a je nutné je propojit. Užívají se spojky souřadné – сочинительные (*также, однако, не только*) i podřadné – подчинительные (*как, чтобы, несмотря на то*) (М. Невěžina a kol., 2012:30).



### 3 Překlad pojmu sexuální zneužívání

Pojem sexuální zneužívání je dvouslovný automatizovaný termín, který je ustálený, tudíž bývá přesně identifikovatelný nezávisle na kontextu.

V českém jazyce se běžně užívá pojem sexuální zneužívání, ovšem při překladu do ruského jazyka je potřeba zohlednit, že existuje více možností překladu. Tyto varianty v překladu se liší na základě toho, zda se jedná například o sféru právní nebo jinou vědeckou sféru (sociologie, antropologie apod.). Právě z těchto sfér si uvedeme některé možnosti překladu.

#### 3.1 Překlad z právní sféry

Budeme vycházet z internetových stránek „КонсультантПлюс – надежная правовая поддержка“, na kterých jsou volně dostupné zákony pro Ruskou federaci. Konkrétně se zaměříme na znění hlavy osmnáct trestního zákoníku, která nese název „Trestné činy proti sexuální nedotknutelnosti a sexuální svobodě jednotlivce“. Zde se uvádí čtyři hlavní pojmy, které se používají v právní sféře, ovšem je třeba vždy zohlednit, čeho se tyto pojmy přesně týkají a správně je použít. Jedná se o následující pojmy:

- a) Изнасилование – zde se jedná o konkrétnější případ překladu, který se v českém jazyce označuje pojmem „znásilnění“. Konkrétně se jedná o pohlavní styk, který je buďto vynucen pod pohrůzkou násilí, nebo spáchán pomocí násilí. Také se tento trestní čin vztahuje na zneužití oběti v bezmocném stavu.
- b) Насильственные действия сексуального характера – jedná se o homosexuální nebo jiné sexuální akty s použitím násilí nebo hrozbou jeho použití na oběti či dalších osobách, případně zneužití bezmocného stavu oběti.
- c) Понуждение к действиям сексуального характера – jedná se o pojem užívaný v souvislosti s nucením osoby buďto k pohlavnímu styku, homosexualitě, nebo ke spáchání dalších činů sexuální povahy za pomoci vydírání, hrozby zabití, či pod pohrůzkou poškození nebo odcizením majetku oběti.
- d) Развратные действия – zde se jedná o spáchání veškerých nezákonných sexuálních deliktů bez použití násilí osobou starší šestnácti let osobě, která je mladší šestnácti let.

Všechny výše zmíněné pojmy se od sebe určitým způsobem liší, ať už se jedná o věk zúčastněných osob nebo jiné detaily, při překladu právnických textů je třeba se na tyto odlišnosti zaměřit, aby vznikl co možná nejvíce adekvátní překlad.

### **3.2 Překlad z vědecké sféry (sociální, psychologické)**

Vzhledem k tomu, že náš překládaný text pochází z vědecké sféry (psychologické, sociální), musíme při překladu používat akademické pojmy. Při překladu jsme používali následující pojmy:

- a) Сексуальное насилие – tento pojem znamená jakékoliv sexuální činy nebo využívání sexuality druhé osoby.
- b) Сексуальное посягательство – Jedná se o pojem, kdy má osoba zájem sexuálně zaútočit na jinou osobu.
- c) Сексуальное злоупотребление – Zde se jedná o jakékoliv chování sexuální povahy mezi dvěma a více lidmi při absenci rovnováhy moci, tzn. dítě – dospělý, starší dítě – mladší dítě, dospívající – dítě. Tohle sexuální zneužívání zahrnuje i situace, u kterých si jedna strana není vědoma, že se jedná o sexuální zneužívání např. při koupeli, převlékání apod.
- d) Действия сексуального характера – tento pojem je užíván jak v právníkové sféře, tak ve sféře vědecké

V psychologii se používá i termín домогательство – Tento pojem neznamena pouze zneužívání v sexuální rovině. Může se jednat o obtěžování ve formě slovních urážek, posílání urážlivých nebo ponižujících fotografií, nevyžádaných mailů, psaní lží, fyzického napadení a dalších.

## 4 Překladové transformace

Hlavním cílem každého překladatele je dosažení co největší ekvivalentnosti (přesnosti či adekvátnosti) při svém překladu a to i v případě, kdy se ve výchozím a cílovém jazyce liší formální a sémantický systém. Pro překonání těchto rozdílů je potřeba znát základní překladatelské metody přenosu informací na lexikální, sémantické i stylistické úrovni.

Překladové transformace jsou určité přeměny, s kterými lze uskutečnit přechod od jednotek originálu k jednotkám překladu. Vzhledem k povaze jazykových jednotek mají překladové transformace formálně-sémantický charakter, protože nemění pouze formu, ale i obsah – význam. (V. Komissarov, 1990:172)

Zdeňka Vychodilová v publikaci „Введение в теорию перевода для русистов“ uvádí, že: „Переводческую операцию, при которой переводимая единица исходного языка в языке перевода превращается в формально другую единицу (в свой трансформ) при соблюдении общего инварианта содержания, принято называть переводческой трансформацией.“ (Z. Vychodilová, 2013:35)

Překladové transformace můžeme dělit na tři základní skupiny, které se následně dělí dále. Jedná se o transformace lexikální, transformace gramatické a transformace lexikálně-gramatické. Názory na klasifikaci překladových transformací se u různých lingvistů liší. Například V. Komissarov uvádí následné dělení lexikálních transformací na formální a obsahové. Mezi formální řadí transkripci, transliteraci a kalkování. K obsahovým řadí konkretizaci, generalizaci, modulaci a nazývá je jako změny lexikálně-sémantické. (V. Komissarov, 1990:172)

Při definování všech níže uvedených překladových transformací, budeme vycházet ze skript s názvem „Введение в теорию перевода для русистов“ napsaných docentkou Zdeňkou Vychodilovou. Z. Vychodilová dělí překladové transformace na formální (формальные преобразования) a sémantické popřípadě lexikálně-sémantické (семантические, лексико-семантические преобразования). (Z. Vychodilová, 2013:35-45)

Uvedeme si nejvýraznější a nejčastěji vyskytující se transformace v našem překládaném textu.

## 4.1 Formální transformace

- **Transkripce**

Při transkripci je jednotka originálu přeložena na základě zvukové podoby slova. Převáděná jednotka slova je přizpůsobena výslovnosti cizího jazyka.

Na transkripci jsme často naráželi při překladu vlastních jmen.

*Podle Schorsche... - Согласно Шорше...*

*V této souvislosti je důležitý poznatek Freunda... - В этой связи важным является знание Фройнда*

*Podle Kolářského... - Согласно Коларжскому*

- **Transplantace**

Transplantace je způsob, kdy slovo jednoho jazyka pouze přeneseme do textu jazyka druhého, aniž bychom ho jakkoliv upravovali.

Vždy, když bylo v závorce jméno vědce, od kterého čerpal autor knihy, ponechali jsme jméno původní a pouze jej transplantovali.

*Storr – Storr*

*Gebhard – Gebhard*

*Brzek - Brzek*

- **Záměna gramatických kategorií**

Záměna gramatických kategorií se nejvíce týká záměny čísla, času, slovesného vidu aj. tato záměna se však netýká různorodosti rodů, jelikož rod je dán jazykem. Nejčastěji jsme se setkávali se záměnou gramatické kategorie čísla.

*Nebylo pak ani výjimečné, že se v různých průzkumech sexuální zkušenosti obyvatelstva objevilo nejménou i 30–40 % žen, jež uvedly tento zážitek v dětství, a to buď s příbuzným nebo s cizím mužem. - Поэтому не удивительно, что в различных исследованиях сексуального опыта населения обнаруживали неоднократно и 30-*

40% žen, které ukazovaly daný zkušenost v dětství s příbuzným nebo neznámým. (záměna gramatické kategorie čísla)

Každý odborník, kterému by se svěřila, měl povinnost oznámit toto zneužití policii nebo úřadu, který se zabýval sexuálním zneužíváním. - Любая специалист, которому она бы об этом рассказала, был обязан сообщить об этих действиях сексуального характера в полицию или в организацию, который занимался сексуальными посягательствами.(záměna gramatické kategorie čísla)

Ve většině zemí našeho kulturního okruhu je sexuální kontakt s příbuzným trestán a incestuózní tabu je považováno za jednu ze základních norem sexuálního chování. - В большинстве стран нашей культурной среды сексуальный контакт с родственниками является наказуемым деянием, и табу на инцест считается одной из основополагающих норм сексуального поведения. (záměna gramatické kategorie čísla)

- **Záměna slovních druhů**

Jedná se o jeden z nejčastějších druhů formální transformace. Zaměnit se dají prakticky všechny slovní druhy.

Například v Nizozemsku byl proveden výzkum na reprezentativním vzorku jednoho tisíce žen, podle kterého byla v dětství zneužita až třetina tohoto souboru, přičemž ve čtvrtině těchto případů šlo o zneužití incestní. - Например, в Голландии было проведено исследование населения в репрезентативной группе, состоящей из одной тысячи женщин, по которому в детстве подверглась сексуальному насилию целая треть данной группы, причем в четверти этих случаев речь шла о насилии в форме инцеста. (substantivizace – adjektivum nahrazeno substantivem)

Tyto hranice byly stanoveny velmi nízké, zpravidla mezi desátým a dvanáctým rokem věku. - Эти границы были установлены очень низко, как правило, между десятью и двенадцатью годами. (adverbizace – adjektivum nahrazeno adverbium)

Navazujeme tím na trend zahájený v západních zemích především začátkem osmdesátých let, kdy se v souvislosti s rozvojem moderního feministického a emancipačního hnutí žen začalo otevřeně mluvit (nejdříve v USA, posléze i v zemích západní Evropy) o existenci a rozsahu sexuálního zneužívání a incestu ve společnosti. - Тем мы основываемся на

тренде, который возник в западных странах, прежде всего, в начале 80-х, когда в связи с развитием современного феминистического движения и движения женщин за эмансипацию начали открыто говорить (прежде всего в США, позднее и в странах Западной Европы) о существовании и степени сексуального насилия и инцеста в обществе. (verbalizace – adjektivum nahrazeno verbem)

- **Univerbizace**

Univerbizace znamená, že se dvou a víceslovné pojmenování nahradí jednoslovným.

*...s příbuzným nebo s cizím mužem. - ...с родственником или незнакомцем.*

*Děti sexuálně nezkušené mohou projevovat větší zájem či obdiv k osobě dospělého pachatele než jaký je schopen vyvolat u zralé ženy. - Не обладающие сексуальным опытом дети могут проявлять больший интерес или восхищение в отношении взрослого преступника, нежели какой он может вызвать у женщины.*

*Dle některých autorů (Gebhard a spol., 1965) jsou pedofilové jedinci sociosexuálně nezralí, a proto vnímají sex s partnerem stejné věkové kategorie jako ohrožení. - По мнению некоторых авторов (Gebhard u dr., 1965), педофилы являются социально и сексуально незрелыми индивидуумами, и поэтому воспринимают секс с партнером-ровесником как угрозу.*

- **Multiverbizace**

Multiverbizace je opakem univerbizace. Nahrazení jednoslovného pojmenování pojmenováním dvou a víceslovným.

*Transkulturní - в различных культурах*

*Vyskytují se i v situacích hromadného zneužívání... - Они также происходят в ситуациях массовых сексуальных злоупотреблений, ...*

*Například u středoindického kmene Laptšů... - Например, племя из центральной Индии Лепча...*

*...podle kultu božských sourozenců Isidy a Osirise... - ...в соответствии с культом божественных брата и сестры Изиды и Осириса...*

- **Záměna slovosledu**

Na rozdíl od češtiny ruština používá interpoziční slovosled tzv. obmykání, kdy je mezi určující a určovaná člen vložena rozšiřující informace, ovšem my jsme využívali běžnou záměnu slovosledu, nikoliv obmykání.

*Navíc se liší i definice chování, které je v různých zemích už považováno za pohlavní zneužití. - Кроме того, в разных странах также отличается и определение поведения, которое уже считается действиями сексуального характера.*

*O tom svědčí například zvyky kmene Kukuku z Nové Guineje, u kterého je povinně prováděna rituální felace dospělých mužů adolescentními a preadolescentními chlapci. - Об этом свидетельствуют, например, обычаи племени кукуку в Новой Гвинее, в котором в обязательном порядке подростками и детьми в предподростковом возрасте проводится ритуальная фелляция взрослых мужчин.*

*Navíc se liší i definice chování, které je v různých zemích už považováno za pohlavní zneužití. - Кроме того, в разных странах также отличается и определение поведения, которое уже считается действиями сексуального характера.*

*Děti sexuálně nezkušené mohou projevat větší zájem či obdiv k osobě dospělého pachatele než jaký je schopen vyvolat u zralé ženy. - Не обладающие сексуальным опытом дети могут проявлять больший интерес или восхищение в отношении взрослого преступника, нежели какой он может вызвать у женщины.*

## 4.2 Lexikální (lexiko-sémantické) transformace

- **Celkové přehodnocení**

Nejčastěji se využívá u překladu frazeologismů, kdy je zachován význam a zároveň je překlad pro čtenáře pochopitelný

*...odhalovali tyto hypotetické dětské zážitky i tam, kde k podobné diagnóze faktické opodstatnění neexistovalo. - ...выявили эти гипотетические детские переживания даже там, где их фактически не было.*

*Problému se chopil více či méně bulvární tisk a hledání zážitku zneužití v anamnéze se stalo téměř módou. - Данная проблема попала в поле зрения бульварной прессы, и поиск сексуальных посягательств в анамнезе стал почти модой.*

- **Doplnění nebo rozšíření informace**

Překladatel vkládá do překladu navíc údaje, aby doplnil chybějící informaci. Nejčastěji se jedná o objasnění historických událostí, geografických reálií aj.

*Například v Nizozemsku byl proveden výzkum na reprezentativním vzorku - Например, в Голландии было проведено исследование населения в репрезентативной группе*

*...která ho pak udala za pohlavní zneužití. - ...заявила на него в полицию за действия сексуального характера.*

*V Rusku bylo vzhledem k velkým kulturním rozdílům různých národů federace právě z těchto důvodů pohlavní zneužití zákonem velmi prozíravě definováno jako styk s „nezralou osobou“, bez bližšího věkového určení. - В российском законодательстве, с учетом больших культурных отличий между разными народами федерации, в законодательстве действия сексуального характера были очень предусмотрительно определены как половое сношение с «лицом, не достигшим половой зрелости» без более конкретного уточнения возраста.*



## **PRAKTICKÁ ČÁST**

### **1 Překlad textu na téma sexuální zneužívání dětí**

#### **Сексуальное насилие в детстве - преступники и жертвы**

В последние годы у нас также начинают больше внимания уделять феномену сексуального насилия в детстве. Тем мы основываемся на тренде, который возник в западных странах, прежде всего, в начале 80-х, когда в связи с развитием современного феминистического движения и движения женщин за эмансипацию начали открыто говорить (прежде всего в США, позднее и в странах Западной Европы) о существовании и степени сексуального насилия и инцеста в обществе.

Открытию данной проблемы помогли также опубликованные в книгах показания женщин, жертв инцеста, в следствии которых всегда возникали в психиатрических и психотерапевтических амбулаториях прямо эпидемии пациенток с подобным опытом. Данная проблема попала в поле зрения бульварной прессы, и поиск сексуальных посягательств в анамнезе стал почти модой. Многие западные психотерапевты – конечно же в стремлении помочь своим пациенткам – благодаря направленности своих исследований выявили эти гипотетические детские переживания даже там, где их фактически не было. Поэтому не удивительно, что в различных исследованиях сексуального опыта населения обнаруживали неоднократно и 30-40% женщин, которые указывали данный опыт в детстве с родственником или незнакомцем.

Например, в Голландии было проведено исследование населения в репрезентативной группе, состоящей из одной тысячи женщин, по которому в детстве подверглась сексуальному насилию целая треть данной группы, причем в четверти этих случаев речь шла о насилии в форме инцеста. До 60 % клиентов голландских отделений сексологии в последние годы приходят туда с проблематикой сексуального насилия. В данной стране это привело также и к обучению новых специалистов, к созданию новых программ медицинского ухода и к повышенной чувствительности общества по отношению к возможному проявлению вышеуказанного явления (Gianotten, 1993).

## Определение понятия

При определении понятия действий сексуального характера мы должны прежде всего исходить из необходимости акцептации сохранения контекста с требованиями исторического периода и социальных норм. При размышлении о нормальности сексуального поведения в нашей культурной и исторической среде самое важное значение придается условию неродственности по крови и требованию соответствия зрелости с точки зрения возраста сексуальных партнеров, или же неприемлемости сексуальной действий взрослых или подростков по отношению к детям препубертатного возраста даже в случае их возможного «согласия» (вряд ли можно предположить, что в этих случаях это действительно осознанное согласие). При этом в данном случае нормальность или ненормальность сексуального поведения рассматриваются только в отношении психосексуальной и соматосексуальной зрелости объекта, независимо от установленной законом границы возраста полового акта.

Понятие нормальности сексуального поведения (или же определение действий сексуального характера) при этом в различных культурах и исторических периодах часто выразительно отличается. Об этом, например, свидетельствуют обычаи племени кукуку в Новой Гвинее, в котором в обязательном порядке подростками и детьми в предподростковом возрасте проводится ритуальная фелляция взрослых мужчин. Таким образом, проглатыванием семени взрослых мужчин символически увеличивается маскулинность и мужественность подростков. Отличия также в определении инцеста. Известно, что в некоторых династиях Древнего Египта на протяжении поколений был разрешен брак фараона только с его собственной сестрой (в соответствии с культом божественных брата и сестры Изиды и Осириса, который, однако, рационально объясняется наследственно-правовыми основаниями), точно также четырнадцать поколений правящего рода инков женились только на собственных сестрах. У некоторых тихоокеанских народов инцестом считается связь дочери с братом матери, но при этом не считается инцестом связь с собственным отцом. У евреев до Моисея разрешался брак между братьями и сестрами одного и того же отца, но не матери, время буддизма, с другой стороны, запрещает половые связи между родственниками вплоть до шестого колена т.д. Другие религии, например, тантризм, допускали кровосмесительные связи в рамках определенных ритуалов, хотя при нормальных

условиях они были запрещены. В большинстве стран нашей культурной среды сексуальный контакт с родственниками является наказуемым деянием, и табу на инцест считается одной из основополагающих норм сексуального поведения.

В различных культурах также отличается и установленный законом возраст, до достижения которого подростки и дети защищаются от преждевременной сексуализации – у нас установленные табу на сексуальные отношения с детьми не обязательно должны являться общепринятой нормой. Например, племя из центральной Индии Лепча являются обычным явлением сексуальные отношения взрослых мужчин с девочками старше шести лет, без очевидных негативных последствий для дальнейшего психологического развития этих девочек (Schorsch, 1980).

С исторической точки зрения увеличение срока сексуальной неприкосновенности ребенка является относительно недавним явлением. В этой связи важным является знание Фройнда (1965b), который экспериментально доказал, что при стимуляции с использованием картинки с девочкой в препубертатном возрасте возможно фаллометрически наблюдать сексуальное возбуждение и у нормальных мужчин. Поэтому понятно, что для контроля над этими (по-видимому, естественными) реакциями было необходимо создать сильные защитные механизмы, табу на сексуальные контакты с ребенком.

Согласно Шорше (1980), косвенным отражением интериоризации этого табу являлся и факт, что очень немногие вызвали такую волну протестов против психоанализа, как его тезис о детской сексуальности. По словам автора, в данном случае действовало не только усилие по сохранению понятия «детской чистоты» и усилие по защите ребенка, но также речь шла и о защите и чистоте взрослого от эротического желания по отношению к ребенку. Нарушение указанного табу все еще связано с крайним социальным осуждением преступников – например, и в рамках тюремной субкультуры, преступники-педофилы являются предаванными остракизму и находятся здесь на самом низком уровне социальной иерархии (Weiss и Bricic, 1990).

Согласно Граупнеру (1996), юридические меры, касающиеся минимального возраста, с наступлением которого сексуальные отношения не запрещаются и не являются преступлением (т.е. так называемый возраст сексуального согласия),

появились только в течение последних двухсот или трёхсот лет. В прошлом для оценки допустимости контакта решающее значение имела индивидуальная биологическая половая зрелость объекта. Сексуальные контакты с не достигшими половой зрелости детьми, независимо от их согласия, всегда наказывались, но при этом гетеросексуальные отношения по обоюдному согласию с подростками, которые достигли половой зрелости, считались законными.

За исключением Англии, Уэльса и некоторых городов-государств на севере Италии, минимальный возраст был установлен ранее рубежа восемнадцатого и девятнадцатого веков. Эти границы были установлены очень низко, как правило, между десятью и двенадцатью годами. В двадцатые годы этого века в большинстве европейских стран возрастной предел оставался на уровне двенадцати или тринадцати лет (например, во Франции, Великобритании, Финляндии, Греции, Дании). Аналогичная ситуация была в США и Австралии, где возрастная граница была поднята в период с пятидесятих по семидесятые годы нашего столетия. В ЮАР возрастная граница начала сексуальных отношений между девушками и юношами была поднята с семи до шестнадцати лет (для гомосексуальных отношений с двенадцати до девятнадцати лет) только в 1988 году.

В настоящее время все правовые системы мира имеют установленную границу минимального возраста. Самая низкая возрастная граница в Европе – двенадцать лет (только на Мальте и в Ватикане), самый высокий – семнадцать лет. В большинстве случаев возрастная граница составляет четырнадцать, пятнадцать или шестнадцать лет. Консенсуальные сексуальные отношения считаются легальными с четырнадцати лет в 46% государств, с пятнадцати лет – в 67% и с шестнадцати – в 98% стран мира. Это значит, что почти половина правовых систем вообще не считает преступлением сексуальные отношения по обоюдному согласию (консенсуальные) с лицом, достигшим четырнадцатилетнего возраста. То же самое действует и в отношении двух третей лиц пятнадцатилетнего возраста. Лишь меньшинство стран установило возрастную границу на шестнадцать лет, и только одна (Северная Ирландия) – выше.

В США, согласно Граупнеру, законодательство в этой области зависит от решения конкретного штата. Поэтому меры очень разнообразны, и минимальный возраст варьируется от четырнадцати до восемнадцати лет. Возрастные

ограничения в Соединенных Штатах вообще выше, чем где бы то ни было в мире. Особенностью американской системы является установление разных возрастных ограничений для различных сексуальных практик (вагинальный, анальный, оральный секс, совместная мастурбация и т.д.) вместе с различными ограничениями в зависимости от возраста партнеров

В некоторых штатах США в статистику сексуального насилия также часто включаются сексуальные отношения с девушками такого возраста, в котором они в подавляющем большинстве стран уже не защищены законом – согласно аналогичному критерию, например, три четверти чешских девочек-подростков бы считались подвергнувшимися действиям сексуального характера, поскольку, согласно исследованию, сексуального поведения, 74% из них свой первый сексуальный опыт получили до достижения ими возраста восемнадцати лет (Weiss и др., 1995). В российском законодательстве, с учетом больших культурных отличий между разными народами федерации, в законодательстве действия сексуального характера были очень предусмотрительно определены как половое сношение с «лицом, не достигшим половой зрелости» без более конкретного уточнения возраста.

Кроме того, в разных странах также отличается и определение поведения, которое уже считается действиями сексуального характера. В то время как, например, в нашей стране это преступление определяется физическим контактом, ведущим к сексуальному возбуждению, в некоторых штатах США действиями сексуального характера считается и вербальное общение с эротическим содержанием, демонстрация ребенку эротических изображений или, наконец, даже взгляд на обнаженное тело родителя. Большинство из этих действий сексуального характера в нашей стране преследовалось бы в соответствии с положением о нарушении морального развития молодежи. Мы сами были в Калифорнии свидетелями широко освещаемого в СМИ (средства массовой информации) судебного разбирательства с мужчиной, который сделал несколько фотографий своей голой шестилетней дочери в саду рядом с бассейном. Он сдал фотографии на проявку в фотостудию, которая впоследствии заявила на него в полицию за действия сексуального характера.

Куда может привести фундаменталистская концепция виктимологии демонстрирует и другой пример из США. В 1981 году под давлением гражданских активистов в Калифорнии каждая девочка, которая имела половой акт до наступления 18 лет, считалась жертвой действий сексуального характера. Любой специалист, которому она бы об этом рассказала, был обязан сообщить об этих действиях сексуального характера в полицию или в организацию, который занимался сексуальными посягательствами. Хотя впоследствии под давлением медицинских организаций это постановление было отменено как антиконституционное, но само его существование свидетельствует об определенном стиле мышления во время сексуальной контрреволюции.

Несмотря на эти – с нашей точки зрения, иногда анекдотические – крайности, нет сомнений в том, что достаточно большая часть детей и в наших культурных условиях действительно находится под угрозой однократного или многократного насилия. Согласно большинству проведенных исследований, действия сексуального характера часто влекут за собой драматические последствия для дальнейшего психосексуального развития жертвы.

По мнению некоторых экспертов, **ложные обвинения** в этой области редки и составляют лишь несколько процентов от общего количества заявлений о действиях сексуального характера (Lamb и Sternberg, 1994). Ложные обвинения иногда могут возникать **в случае развода родителей**, когда один из них использует ребенка, чтобы оклеветать другого и, таким образом, получить различные преимущества, например, передачу ребенка под опеку. Они также происходят **в ситуациях массовых сексуальных злоупотреблений**, например, в детских садах, где имеется больше детей, ставших жертвами действий сексуального характера, и в результате внушения даже дети, не подвергшиеся действиям сексуального характера, входят в роль жертв. Иногда ложные обвинения **направлены на родителей**, исходят они в первую очередь от детей старшего возраста, которые хотят таким образом получить различные преимущества или отомстить родителям.

## **Педофилия**

Педофилия представляет собой парафилию (сексуальную девиацию), в которой эротический (эротосексуальный) фокус направлен на объекты в

препубертатном возрасте (т.е. мальчики и девочки без признаков полового созревания). Чаще всего объектом становятся дети в возрасте от пяти до двенадцати лет. Педофилы – это люди, которые предпочитают как физическую незрелость объекта, т.е. отсутствие вторичных половых признаков (отсутствие лобковых волос и груди у девочек, а у гомосексуальных педофилов, например, отсутствие эякуляции, лобковых волос), так и его детское поведение. Название происходит от греческого *país* (мальчик, ребенок) и греческого *philós* (любитель). Таким образом, педофил – это «любитель детей».

Различают **гетеросексуальную**, гомосексуальную и бисексуальную (амбисексуальную) педофилию. Последняя группа, вероятно, самая маленькая, однако её существование было подтверждено исследованиями (Freund и Langevin, 1976). Гетеросексуальных педофилов, согласно Мору и соавт. (Mohr, 1964), в основном девочки в возрасте от шести до одиннадцати лет, в то время как гомосексуальных педофилов чаще сексуально привлекают более старшие объекты, причем предпочтение отдается мальчикам в возрасте от двенадцати до пятнадцати лет. В первой группе, т.е. у гетеросексуальных педофилов, по мнению авторов, установлена более тесная связь с объектом, а у гомосексуальных педофилов действия скорее агрессивные и ведущие к достижению оргазма.

У мужчин, предпочитающих девочек-подростков (т.е. девочек с признаками полового созревания – тех, у которых намечается грудь, появляются лобковые волосы), речь идёт о гебефилии, у мужчин, которые предпочитают в эротической сфере мальчиков-подростков (т.е. мальчиков с лобковыми волосами или же тех, кто уже обладает способностью к эякуляции), речь идёт о эфебофилии. Согласно Коларжскому и Брихцину (Kolářský и Brichcin, 2000), суть половой аномалии у гебефилов заключается в предпочтении подросткового ухаживания. Сексуальность гебефилов как будто настроена на подростковую стадию развития ухаживания (courtship). А эфебофила привлекает «угловатость» проявлений и движений мальчика. Эфебофил хочет быть в доминантном положении, положении наставника по отношению к мальчику. По мнению авторов, у гомосексуальных педофилов и эфебофилов бывает трудно отличить, когда стремление девианта, направленное на преодоление «непослушания» мальчика, является частью его иной педо- или эфебофильной процептивности, а когда – «усмирением» на основе сексуального отклонения в активной фазе.

Согласно психодинамическим теориям этиологии педофилии, нарушение табу на сексуальную неприкосновенность ребенка у мужчины- педофила можно объяснить тем фактом, что с лицом, не достигшим половой зрелости, он более способен ощутить маскулинную и доминирующую роль, чем в отношениях с женщиной (Storr, 1964). Не обладающие сексуальным опытом дети могут проявлять больший интерес или восхищение в отношении взрослого преступника, нежели какой он может вызвать у женщины.

По мнению некоторых авторов (Gebhard и др., 1965), педофилы являются социально и сексуально незрелыми индивидуумами, и поэтому воспринимают секс с партнером-ровесником как угрозу. Иные исследователи, занимающиеся психоанализом, предполагают слишком тесный контакт педофилов с матерью, что делает невозможным установление ничем ему не представляющих опасности отношений с другой женщиной, или утверждают, что активность педофилов – это просто повторение моделей поведения, которые были успешными в детстве, то есть педофилы, вместо того чтобы устанавливать сексуальные отношения с ровесниками, ищут в детях такой же тип партнеров, с которыми у них в прошлом были подобные практики.

На основе этих предположений Грот (Groth, 1983) выделяет две категории педофилов: лица фиксированные и регрессивные. Фиксированный педофил застыл в своём развитии, поэтому он не в состоянии развить сексуальный интерес по отношению к взрослым, и ребенок остается его основным сексуальным объектом. Регрессивный педофил уже пережил сексуальные отношения с ровесником, но после фрустрации от них возвращается его интерес к детям.

Для объяснения поведения педофилов в более широком смысле (включая девиантные и недевиантные педофильные действия) Араджи и Финкельгор (Araji и Finkelhor, 1985) предлагают четырехфакторную модель, которая характеризует данный тип поведения. По их мнению, для педофильного поведения должно быть выполнено одно из следующих условий:

- **Сексуальное возбуждение** – чтобы взрослый мужчина получал сексуальное возбуждение от ребенка, должны предшествовать культурные или семейные предпосылки, которые разрешают



заниматься сексуальными практиками с детьми, виктимизация в детстве или фантазии, усиленные мастурбацией.

- **Эмоциональное соответствие (конгруэнтность)** – для неё важна степень удовольствия и удовлетворения в отношениях с ребенком и гармония эмоциональных потребностей. Часто это обусловлено умственной отсталостью, незрелостью или низкой самооценкой преступника.
- **Блокировка** – зрелое сексуальное удовлетворение может быть заблокировано травматическим опытом со взрослым партнером, длительной сексуальной дисфункцией, социальной неадаптированностью или супружеской дисгармонией.
- **Дезингибиция** – преступник может потерять контроль по причине особенностей своего характера (вследствие неадекватных импульсов), по хроническим (из-за психоза или органических изменений) или внезапным причинам (алкоголь, наркотики, ситуационный стресс).

Важной диагностической моментом по обнаружению педофилии является так называемый педагогическо-эстетический комплекс. Суть данного термина заключается в том, что личность педофила структурирована аналогично личности ребенка (Brzek, 1997). Поэтому мир детей близок настоящим педофилам, они чувствуют себя в безопасности, расслаблено, их не подавляют тревожные ожидания. Они понимают детей, и обычно их хорошо принимают в детском коллективе. Они живут в атмосфере детского мира, играют роль старшего друга. Они очень часто находят себя в сферах, связанных с работой с детьми. Тем не менее они не стремятся устроиться на данные рабочие места только ради удовлетворения своих сексуальных потребностей, но и с целью иллюзивного погружения в мир ребенка. Если они не поддадутся своим сексуальным влечениям, то именно благодаря пониманию мира ребенка они могут стать очень успешными учителями, вожатыми в лагерях, тренерами или авторами детских книг, причем у окружающих может и не возникнуть подозрений в скрытой сексуальной мотивации их социально значимых действий.

Подобное решение девиантных потребностей (сублимацию) педофилов можно рассматривать как оптимальное, но доступное только для части из них. В

качестве рискованных для большинства педофилов можно, наоборот, рассматривать такие проявления девиантных тенденций, которые увеличивают частоту тесных личных контактов с объектом предпочтений. Если девиант знает о своём расстройстве, если он может своевременно и точно оценить ситуации, в которых имеется опасность перехода симпатии к детям из платонической плоскости на уровень физического контакта, то не обязательно прекращать его работу с детьми или молодежью. Однако в случае если он всё же сорвется, то оправданным является требование о пожизненном запрете на аналогичную деятельность.

Конечно, не каждый преступник, совершивший преступление на сексуальной почве, является педофилом, т.е. девиантом в истинном смысле этого слова. Преступники-педофилы и преступники-непедофилы имеют различную мотивацию своего поведения. Мотивация педофилов заключается в предпочтении детей в качестве сексуального объекта (Фройнд, 1991), в то время как преступники-непедофилы могут заниматься сексом с детьми по причине отсутствия взрослого партнера. (Фройнди др., 1991). Действия сексуального характера взрослого по отношению к ребёнку также могут быть следствием умственной неполноценности, психопатологии или антисоциального поведения преступника (Barbaree и Seto, 1997). Исследования показывают, что доля девиантных мужчин больше среди преступников, которые совершили действия сексуального характера в отношении объектов вне своей семьи, по сравнению с преступниками, совершившими инцест; среди преступников, совершивших гомосексуальные преступления, по сравнению с гетеросексуальными преступниками, а также среди преступников, у которых имеется несколько жертв, по сравнению с преступниками, допустившими однократные действия сексуального характера (Freund и Watson, 1991, Freund и др., 1991, Quinsey и др., 1979).

Как правило, для физического здоровья или жизни детей педофилы обычно не слишком опасны. Риск от их действий заключается скорее в возможном нарушении психо-сексуального развития жертв или в нарушении развития их межличностных, а затем и партнерских отношений. Действия сексуального характера, совершенные настоящими педофилами, обычно не носят более серьезного характера, они, как правило, заключаются в неполных формах

контакта с ребенком, часто в контексте игры, подшучивания и т.п. Наиболее серьезной формой этого типа действий сексуального характера обычно является контакт мануальный или оральный контакт с гениталиями объекта, требование мастурбации или оральной стимуляции.

Некоторые виды контактного поведения педофила по отношению к несовершеннолетнему объекту могут быть по-разному оценены сексологами и юристами. Например, поглаживание ребенка по ягодицам через одежду может рассматриваться многими людьми как обычное, сексуально не мотивированное поведение, которое, конечно же, не соответствует признакам состава у преступления сексуального насилия. Если данное действие осуществляется педофилом, то сексуальная мотивация весьма вероятна. Однако в этих случаях может быть трудно доказать, было ли совершено преступление, и если да, то насколько высока его общественная опасность.

Инцест не является сексологическим понятием, это не сексуальное отклонение в полном смысле этого слова. Это скорее термин юридический или литературный. У лиц, совершивших инцестные преступления, т.е. сексуальное насилие над своими собственными детьми, диагноз «настоящая педофилия» практически исключен (Quinsey и Lalumière, 1995). В основном это мужчины, для которых действия сексуального характера в отношении собственного ребенка являются проявлением не сексуальной патологии – т.е. расстройства личности или патологии семейных отношений. Настоящие педофилы обычно не совершают сексуальных действий инцестного характера. Поэтому педофилия не является автоматически основанием для запрета отношения с собственными детьми. При разводе это даже не является причиной, по которой дети не могли бы быть даны под опеку отцам-педофилам, если прочие условия для принятия данного решения свидетельствуют в его пользу.

При анализе инцестной делинквентности исследователи исходят из предположения о том, что существует возникший в процессе эволюции механизм, который приводит к исключению сексуальных действий среди близких родственников, главным образом по причине их возможного ухудшающего влияния на качество потомства (Thornhill, 1991). Основой этого механизма является приобретенное отвращение или отсутствие интереса к представлению

сексуальных действий с партнером, с которым данное лицо находилось в интенсивном контакте в раннем детстве, особенно до возраста тридцати месяцев (так называемый Десенсибилизирующий эффект Вестермарка, названный в честь его финского открывателя). В прошлом указанный механизм былнеобходим для исключения возможность кровосмесительных связей, поскольку ближайший круг общения наших предков состояла из генетически близких родственников (Quinsey и Lalumière, 1995).

Из этой теории следует, что:

- наименее распространенным типом кровосмешения является инцест типа мать-сын, поскольку он блокируется интенсивными связями, возникшими в период грудного вскармливания сына (Wilson, 1998),
- инцесты типа отец-дочь совершаются прежде всего теми отцами, которые по сравнению с отцами, не допускающими подобного поведения, менее вовлечены в уход за дочерью в её раннем возрасте, в её воспитание и социализацию (Parker и Parker, 1986).

Согласно Уилсону (Wilson, 1998), современное объяснение запрета инцеста, сочетающее генетическую и культурную эволюцию, является примером прямого применения принципов социобиологии. Целью людей является избегать браков между братьев и сестер или родителей и детей, поскольку они приводят к появлению большого процента потомства с генетическими дефектами (смертность новорожденных, рожденных в результате инцеста, примерно в два раза выше, чем смертность детей, рожденных в некровосмесительном браке, а у тех, кто выживает, по мнению автора, в десять раз чаще появляются такие генетические нарушения, как дварфизм, сердечная деформация, тяжелая форма умственной отсталости, глухонмота, увеличение толстой кишки и аномалии мочевой системы) Почти все виды животных, у которых может появляться потомство в результате инцеста, используют какой-либо биологически запрограммированный метод, который предотвращает кровосмешение. У всех видов социальных приматов и у людей это прежде всего именно эффект Вестермарка. Доказательством действенности этого механизма в обществе людей является, например, результат естественного эксперимента, проходившего в израильских кибуцах, где дети с раннего возраста воспитываются в яслях совместно, как братья и сестры в традиционных семьях. В

1971 году благодаря проведенным исследованиям выяснилось, что из 2769 браков молодых людей, выросших в кибуце, не было ни одного брака, заключенного между выросшими вместе членами одной и той же группы. Кроме того, между ними не было установлено ни одного случая гетеросексуального полового акта, несмотря на то, что запрета на него не было ни со стороны кибуца, ни со стороны взрослых.

Исследования приходят к одному выводу: чаще всего выявляется и наказывается инцест типа отец-дочь или же отчим-дочь (в таких случаях иногда говорят о ложном инцесте или псевдоинцесте), напротив, кровосмесительные отношения между матерью и сыном или матерью и дочерью являются скорее исключением. (Molnar и Cameron, 1975, Safko и Stančák, 1978). Согласно исследованиям Вайнберга (Weinberg, 1955), инцесты типа отец-дочь составляют до 78% от установленных случаев кровосмесительного делинквентного поведения, тогда как только 18% - это инцест между братьями и сестрами, 1% – инцест мать-сын, а остальные 3% – это массовые инцестные отношения. Однако фактические проявления различных форм сексуальных контактов внутри семьи может быть иным. В анонимных опросах популяции чаще всего указывается инцест между братьями и сестрами, который превышает частоту случаев инцеста между отцом и дочерью в пять раз (Gebhard и др., 1965).

## ZÁVĚR

První kapitola bakalářské práce byla zaměřena na stylistiku a její definici, také zde byla obsažena funkční stylistika s uvedením různých pohledů českých i ruských lingvistů na rozdělení funkčních stylů. Druhá kapitola byla věnována funkčnímu stylu odbornému, jeho definici a rysům. Také jsme opět uvedli rozdílné pohledy na klasifikaci podstylů odborného stylu od některých ruských a českých lingvistů. Ve třech podkapitolách byly uvedeny lexikální, syntaktické a morfologické prostředky odborného stylu. Podkapitola o lexikálních prostředcích byla zaměřena na terminologii, dělení a tvorbu termínů. Tématika syntaktických prostředků obsáhla složitosti větné stavby, spojovací výrazy a obmykání. Podkapitola o morfologii odborného stylu byla zaměřena na určitá specifika některých slovních druhů.

Třetí kapitola obsahuje specifikum překladu pojmu sexuální zneužívání. V českém jazyce se běžně používá pojem sexuální zneužívání, ovšem v ruském jazyce bylo potřeba zohlednit sféru jeho použití. Uvedli jsme příklady ze sféry právníkové a jejich definici, poté jsme uvedli příklady ze sféry sociální.

Poslední kapitola teoretické části je věnovaná překladovým transformacím a translatologickému komentáři. Při rozdělení a popisování teorie překladových transformací jsme vycházeli ze skript docentky Zdeňky Vychodilové. Teorii jsme doplňovali příklady z námi překládaného textu, poté co jsme provedli analýzu obou textů a jejich následné porovnání. Uváděli jsme pouze nejčastěji a nejvýrazněji se vyskytující překladové transformace jako například: transkripci, transplantaci, záměnu slovosledu, multiverbizaci, univerbizaci a další.

V praktické části bakalářské práce se nachází samotný překlad. Při tvorbě překladu jsme používali volně dostupný program Smartcat, ve kterém byl celý text rozdělen po větách do jednotlivých segmentů, a tím bylo překládání přehlednější. Během překládání jsme používali online slovníky na stránkách: google.com, seznam.cz, yandex.ru, translator.eu, lingea.cz a další. Jedním z největších úskalí při překladu jsme spatřovali to, že český text někdy obsahoval nám neznámé termíny, u kterých jsme si museli nejdříve vyhledat význam, následně byl možný překlad.

V bakalářské práci se v přílohách nachází český výchozí text k překladu a stručný česko-ruský glosář vybraných termínů.

Po zvolení komentovaného překladu pro bakalářskou práci vidím hlavním přínosem to, že jsem si mohla rozšířit slovní zásobu z daného tématu. Také jsem si mohla zkusit přeložit rozsáhlý a složitý text do ruského jazyka, čelit překladatelským problémům, adekvátním způsobem je vyřešit a tím zúročit své znalosti z teorie překladu.

## РЕЗЮМЕ

Темой настоящей бакалаврской работы является перевод научного текста с составлением транслатологической характеристики и глоссария. Для перевода был выбран текст, который является частью публикации чешского автора Петра Вайсса «Сексуальное насилие». Конкретно была выбрана глава данной публикации с названием «Сексуальное насилие в детстве – преступники и жертвы», включающая подзаголовки: «Определение понятия» и «Педофилия».

Целью нашей работы было создать адекватный и функционально эквивалентный перевод данного чешского текста на русский язык, а также составить чешско-русский глоссарий, включающий в себя термины и терминологические сочетания, встречающиеся в выбранном научном тексте. Следующей нашей целью было провести транслатологический анализ, в который входит описание некоторых переводческих трансформаций, использованных в процессе перевода.

Выбор темы для перевода был обусловлен, прежде всего, тем, что в настоящее время тема сексуального посягательства на детей уже не является табу, и нам было интересно узнать новую информацию о поведении преступников в данной области. Разбор выбранной темы может быть полезным, во-первых, специалистам, в той или иной степени занимающимся данной проблематикой, во-вторых, всем людям, которые хотят узнать в данной области что-то новое.

Наша работа состоит из двух основных частей: теоретической и практической, которые, в свою очередь, разделены на главы и подразделы. Составной частью работы являются также два приложения. Первое приложение – исходный текст, использованный для перевода. Второе приложение – чешско-русский глоссарий выбранных нами терминов и терминологических сочетаний.

Первый этап работы над теоретической частью заключался в поиске и ознакомлении с научной литературой. Теоретическая часть была написана с использованием публикаций некоторых известных российских и чешских лингвистов. Из российских авторов можно назвать, например, И. Б. Голуб, И. Ю. Свинцову, В. Н. Комиссарова, А. А. Радугина или А. Н. Васильеву. Из чешских



авторов-теоретиков можно привести следующие имена: Д. Жвачек, З. Выходилова, М. Чехова, З. Недомова или М. Крботова.

Теоретическая часть работы состоит из четырех глав. Первая глава делится на три подраздела. В первом мы даем определение стилистики, рассказываем о ее возникновении и главных функциях. Далее мы рассматриваем отдельный вид стилистики - функциональную стилистику. И, наконец, в третьем разделе мы обращаем внимание на функциональный стиль. Сначала мы приводим определение функциональной стилистики и перечисляем различные виды классификации функциональных стилей согласно российским и чешским лингвистам. По словам российского лингвиста И. Голуб, функциональные стили в настоящее время можно разделить на научный, публицистический, официально-деловой, разговорный и художественный стили.

Во второй главе теоретической части мы более подробно рассматриваем научный функциональный стиль, представляющий наибольший интерес для данной работы. В этой главе мы определяем главную функцию научного стиля. Далее мы пишем о характерных чертах научного стиля, к которым относятся, например: тяготение к нормированной речи, логическая последовательность речи, сжатость, абстрактность и многие другие. Также мы приводим различные классификации научного стиля. Классификации приведены с опорой на материалы чешских и российских лингвистов. Например, российский лингвист И. Свинцова предлагает деление научного стиля на три подстиля: собственно-научный, научно-учебный, научно-популярный. Однако чешский лингвист З. Выходилова в своей публикации приводит более подробное деление на подстили: собственно-научный, научно-технический, научно-информативный, научно-публицистический, учебно-научный, научно-популярный. В последующих подразделах мы рассматриваем научный стиль с точки зрения лексики, синтаксиса и морфологии.

В первом подразделе мы обращаем внимание на лексику научного стиля. В научном стиле преобладают имена существительные над глаголами, слова и словосочетания часто повторяются. Далее отсутствуют выражения, имеющие экспрессивную окраску или выражающие эмоциональность. Для лексики является характерным большое количество терминов и терминологических сочетаний,

которые создают терминологическую систему. Этот подраздел также посвящен классификации и процессу формирования терминов.

С точки зрения синтаксиса тексты научного стиля являются сложными в связи с преобладанием количества сложных предложений над числом простых предложений. Кроме того, двусоставные предложения часто заменяются односоставными предложениями. Часто используются так называемые синтаксические конденсаторы, которые служат для компрессии текста. Такими синтаксическими конденсаторами являются, например, деепричастные обороты, причастия, союзы, некоторые предлоги. Для научных текстов характерен прямой порядок слов. Для русского языка также характерна замена порядка слов, так называемое обмыкание, которое в чешском языке не существует.

В следующем подразделе, касающемся морфологии научного стиля, мы приводим характеристику некоторых частей речи, а именно имен существительных, имен прилагательных, местоимений, глаголов и союзов. Здесь мы рассматриваем, каким образом они используются в научном стиле. Чаще всего употребляются имена существительные, краткие формы имен прилагательных и другие. Для научного стиля характерно использование «авторского мы», выражающего объективность и скромность. В основном употребляются сочинительные и подчинительные союзы, помогающие выстроить логическую последовательность изложения.

Третья глава теоретической части работы посвящена проблематике перевода терминологического сочетания «сексуальное насилие» с чешского на русский язык. Приведем некоторые варианты перевода из правовой и научной сфер. В правовой сфере существуют варианты перевода, как например: изнасилование, насильственные действия сексуального характера, понуждение к действиям сексуального характера, развратные действия. В социальной сфере различаются следующие варианты перевода: сексуальное насилие, сексуальное посягательство, сексуальное злоупотребление и действия сексуального характера. Отдельные варианты отличаются некоторыми деталями, на которые необходимо ориентироваться, чтобы создать адекватный перевод.

Последняя, четвертая, глава теоретической части посвящена переводческим трансформациям. Здесь также представлена транслатологическая характеристика,

которая была составлена на основании переводческих трансформаций данного текста. Опираясь на публикацию З. Выходиловой «Теория и методика перевода для русистов», мы приводим дефиницию понятия «переводческая трансформация». Далее мы приводим классификацию, в соответствии с которой переводческие трансформации делятся на формальные, семантические и лексико-семантические преобразования. В первом подразделе мы описываем формальные преобразования, в большом количестве представленные в данном переводе. Также здесь приводятся определения и примеры следующих переводческих трансформаций: транскрипция, трансплантация, замена грамматических категорий, замена частей речи, универбизация, мультивербизация и изменение порядка слов. Во втором подразделе мы обращаем внимание на семантические и лексико-семантические преобразования, приводим определение и примеры таких переводческих трансформаций как: целостное преобразование, добавление или расширение информации.

В практической части работы представлен самостоятельный перевод научного текста, выбранного в процессе рассмотрения интересующей нас темы. После выбора исходного текста мы ознакомились с научной литературой по данной теме.

Для перевода мы выбрали отрывок чешской публикации «Сексуальное насилие в детстве». Первая глава, которую мы переводили, называется «Сексуальное насилие в детстве – преступники и жертвы». В этой части пишется о том факте, что в последние годы в Чехии все больше внимания уделяется феномену сексуального посягательства на детей. Поднять проблему сексуального посягательства помогли развитие феминистического движения, а также опубликованные в книгах показания женщин, являющихся жертвами инцеста.

Далее мы переводили подраздел с названием «Определение понятий». В данном подразделе, касающемся норм сексуального поведения, пишется, например, о сексуальных обычаях племени кукуку, об отличиях определения инцеста у разных народов и религий. Далее в переводе идет речь о минимальном возрасте для вступления в сексуальные отношения в разных странах мира.

В третьем переведенном подразделе, который называется «Педофилия», представлено определение непосредственно самого понятия «педофилия»,

рассмотрены существующие виды педофилии и их отличия, а также понятия «педофил», «фиксированный педофил» и «регрессивный педофил». Интересным для нас оказался перевод определения педагогическо-эстетического комплекса. Конец данного подраздела посвящен теме сексуального насилия над собственными детьми в отношениях мать-сын, отец-дочь.

В конце бакалаврской работы находятся два приложения. Первым приложением является исходный текст. Второе приложение – чешско-русский глоссарий терминов и терминологических сочетаний, встретившихся при переводе. Глоссарий составлен по алфавитному принципу.

Целью нашей бакалаврской работы являлось создание адекватного и функционально эквивалентного перевода выбранного нами научного текста с чешского на русский язык. Кроме того, целью являлось составление транслатологической характеристики перевода, а также глоссария терминов и терминологических сочетаний. Мы осуществили перевод, составили транслатологическую характеристику и создали глоссарий. Соответственно, можем констатировать, что поставленные цели бакалаврской работы были выполнены.

## BIBLIOGRAFIE

### Zdroj výchozího textu k překladu

WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha: Grada, 2005. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0929-5.

Dostupné z:

[https://books.google.cz/books?id=DWxaAgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs\\_ge\\_summary\\_r&cad=0#v=onepage&q&f=false](https://books.google.cz/books?id=DWxaAgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false)

### Česká literatura

ČECHOVÁ, Marie, Jan CHLOUPEK, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV nakladatelství, 2003. ISBN 80-86642-00-3.

HUBÁČEK, Josef. *Učebnice stylistiky pro posluchače pedagogických fakult, studenty učitelství v 1.-4. ročníku základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

CHLOUPEK, Jan. *Stylistika češtiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. Učebnice pro vysoké školy. ISBN 80-04-23302-3.

JEDLIČKA, Alois, Věra FORMÁNKOVÁ a Miloslava REJMÁNKOVÁ. *Základy české stylistiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1970. Učebnice pro vysoké školy.

JELÍNEK, Jaroslav, Marie TĚŠITELOVÁ a Josef Václav BEČKA. *Frekvence slov, slovních druhů a tvarů v českém jazyce*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1961.

KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6.

KROBOTOVÁ, Milena. *Úvod do české stylistiky*. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, 2001. ISBN 80-244-0315-3.

KŘÍSTEK, Michal. *Stylistika češtiny: úvodní kurs (základy teorie a praktická cvičení)*. České Budějovice: Vlastimil Johanus, 2011. ISBN 978-80-904247-9-1.

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-4973-4.

NEDOMOVÁ, Zdeňka. *Funkcional'naja stilistika ruskogo jazyka: (Funkční stylistika ruského jazyka)*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2010. ISBN 978-80-7368-793-9.

POŠTOLKOVÁ, Běla, Miroslav ROUDNÝ a Antonín TEJNOR. *O české terminologii*. Praha: Academia, 1983. Malá jazyková knihnice, sv. 2.

VOBOŘIL, Ladislav. *Praktická cvičení z ruštiny pro filology-překladaře: (výklad a cvičení)*. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4450-5.

VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Введение в теорию перевода для русистов*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2013, 83 s. ISBN 978-80-244-3417-9.

ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladaře I: (odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. ISBN 80-7067-489-X.

ŽVÁČEK, Dušan. *Úvod do teorie překladaře (pro rusisty)*. 2. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. ISBN 80-7067-814-3.

## **Ruská literatura**

ВАСИЛЬЕВА, А. Н. *Курс лекций по стилистике русского языка. Научный стиль речи*. Москва: Русский язык, 1976

КОЖИНА, М. Н. *К основанијам функционал'ной стилистики*. Perm', 1968.

КОМИССАРОВ, В. Н. *Теория перевода (лингвистические аспекты)*. Москва: Высшая школа, 1990. ISBN 5-06-001057-0.

НЕВЕЖИНА, М. В., ШАРОХИНА, Е. В., МИХАЙЛОВА, Е. Б. *Русский язык и культура речи*. Москва: Юнити-дана, 2012. ISBN 5-238-00860-0.

РАДУГИН, А.А.: *Русский язык и культура речи*. Москва: Библионика, 2004. ISBN 5986850017

СВИНЦОВА, И. Ю. *Культура русской речи и практическая стилистика русского языка*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 80-7041-378-6

### **Slovníky**

LINGEA SLOVNÍKY. Slovníky.lingea.cz [online]. Dostupné z: <http://slovníky.lingea.cz>

Rusko-český, česko-ruský kapesní slovník. 2. vyd. V Brně: Lingea, 2008. Nejen na cesty. ISBN 978-808-7062-302.

SEZNAM SLOVNÍK. Slovník.seznam.cz [online]. Dostupné z: <http://slovník.seznam.cz>

SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. Scs.abz.cz [online]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

SLOVNÍK ČESKÝCH SYNONYM. Slovník.synonym.cz [online]. Dostupné z: <http://www.slovník-synonym.cz/>

YANDEX.TRANSLATE. Translate.yandex.com [online]. Dostupné z: <https://translate.yandex.com/>

ВИКИСЛОВАРЬ. ru. Wikitionary. org [online]. Dostupné z: <https://ru.wiktionary.org/wiki>

СЛОВАРИ ОНЛАЙН. Slovonline. ru [online]. Dostupné z: <http://slovonline.ru/>

СПРАВОЧНО-ИНФОРМАЦИОННЫЙ ПОРТАЛ ГРАМОТА.РУ [online]. 2017  
Dostupné z: <http://gramota.ru/>

### **Program Smartcat**

SMARTCAT. Smartcat.ai [online]. Dostupné z: <https://www.smartcat.ai/>

### **Internetové zdroje**

КОНСУЛЬТАНТПЛЮС – НАДЕЖНАЯ ПРАВОВАЯ ПОДДЕРЖКА. Consultant.ru  
[online]. Dostupné z: <http://www.consultant.ru>

PSYCHOLOGIES. Psychologies.ru [online]. Dostupné z: <http://www.psychologies.ru>

THE VILLAGE. The.village.ru [online]. Dostupné z: <http://www.the-village.ru>



## **PŘÍLOHA Č. 1**

### **Výchozí text k překladu**

#### **SEXUÁLNÍ ZNEUŽITÍ V DĚTSTVÍ - PACHATELÉ A OBĚTI**

V posledních letech se i u nás začíná věnovat stále větší pozornost fenoménu sexuálního zneužití v dětství. Navazujeme tím na trend zahájený v západních zemích především začátkem osmdesátých let, kdy se v souvislosti s rozvojem moderního feministického a emancipačního hnutí žen začalo otevřeně mluvit (nejdříve v USA, posléze i v zemích západní Evropy) o existenci a rozsahu sexuálního zneužívání a incestu ve společnosti.

Otevření tohoto problému pomohly i knižně publikované výpovědi žen, obětí incestu, po nichž vždy následovala v psychiatrických a psychoterapeutických ambulancích přímo epidemie pacientek s podobnou zkušeností. Problému se chopil více či méně bulvární tisk a hledání zážitku zneužití v anamnéze se stalo téměř módou. Mnozí západní psychoterapeuté – jistě v dobré vůli pomoci svým pacientkám – svou zaměřenou explorační odhalovali tyto hypotetické dětské zážitky i tam, kde k podobné diagnóze faktické opodstatnění neexistovalo. Nebylo pak ani výjimečné, že se v různých průzkumech sexuálních zkušeností obyvatelstva objevilo nejednou i 30–40 % žen, jež uvedly tento zážitek v dětství, a to buď s příbuzným nebo s cizím mužem.

Například v Nizozemsku byl proveden výzkum na reprezentativním vzorku jednoho tisíce žen, podle kterého byla v dětství zneužita až třetina tohoto souboru, přičemž ve čtvrtině těchto případů šlo o zneužití incestní. Až 60 % klientů nizozemských sexuologických ambulančí v posledních letech přichází s problematikou sexuálního zneužívání. V této zemi to vedlo i k vyškolení nových odborníků, k vytvoření nových programů léčebné péče a ke zvýšené citlivosti společnosti k možnému výskytu uvedeného jevu (Gianotten, 1993).

#### **DEFINICE POJMU**

Při definici sexuálního zneužití musíme vycházet především z nutnosti akceptace zachování kontextu s požadavky historického období i sociálních norem. Při úvahách o

normalitě sexuálního chování pak v našem kulturně-historickém okruhu hraje nejdůležitější roli předpoklad pokrevní nespřízněnosti i požadavek adekvátní věkové zralosti sexuálních partnerů, resp. nepřijatelnost sexuálních aktivit dospělých či dospívajících jedinců s prepubertálními dětmi, a to i v případě jejich eventuálního „souhlasu“ (lze jen obtížně předpokládat, že se v těchto případech jedná skutečně o souhlas informovaný). Přitom o normalitě či abnormalitě sexuálního chování zde z hlediska sexuologického uvažujeme pouze v souvislosti s psychosexuální a somatosexuální zralostí objektu, nezávisle na zákonem určené hranici věku pohlavního styku.

Pojetí normality sexuálního chování (resp. definice sexuálního zneužití) se přitom transkulturně i historicky často velmi výrazně liší. O tom svědčí například zvyky kmene Kukuku z Nové Guineje, u kterého je povinně prováděna rituální felace dospělých mužů adolescentními a preadolescentními chlapci. Tímto způsobem, polykáním semene dospělých mužů, se symbolicky zvyšuje maskulinita a virilita dospívajících. Rozdíly jsou i v pojetí incestu. Je známo, že u některých dynastií starého Egypta byl po generace povolován sňatek faraona pouze s jeho vlastní sestrou (podle kultu božských sourozenců Isidy a Osirise, racionálně však vysvětlitelný dědicko-právními důvody), rovněž čtrnáct generací vládnoucího rodu Inků se ženilo pouze s vlastními sestrami. U některých národů v Pacifiku je za incest považován styk dcery s bratrem matky, ale ne už s vlastním otcem. Židé před Mojžíšem připouštěli sňatek mezi sourozenci téhož otce, ne však matky, buddhismus na druhé straně zakazuje pohlavní styky mezi příbuznými až do šesté generace atd. Jiná náboženství, například tantrismus, incestní styky povolovala v rámci určitých rituálů, i když za normálních okolností byly nepřijatelné. Ve většině zemí našeho kulturního okruhu je sexuální kontakt s příbuzným trestán a incestuózní tabu je považováno za jednu ze základních norem sexuálního chování.

Transkulturně se liší i zákonem určený věk, v němž jsou dospívající a děti chráněni před předčasnou sexualizací – naše tabuizování sexu s dětmi nemusí být vůbec všeobecně přijímanou normou. Například u středoindického kmene Laptšů je obvyklý sexuální styk dospělých mužů s dívkami od šesti let, a to bez jakýchkoli zjevných negativních následků na další psychický vývoj těchto dívek (Schorsch, 1980).

Z historického hlediska je prodloužení věku sexuální nedotknutelnosti dítěte dospělým poměrně nedávným jevem. V této souvislosti je důležitý poznatek Freunda (1965b), který experimentálně prokázal, že při stimulaci obrázkem prepubertálního děvčátka s dětským genitálem lze falometricky sledovat sexuální vzrušení i u normálních mužů. Je tedy zřejmé, že na kontrolu těchto (patrně přirozených) reakcí bylo potřebné vytvořit silné obranné mechanismy, pevné tabu pro sexuální kontakt s dítětem.

Podle Schorsche (1980) byla nepřímým odrazem interiorizace tohoto tabu i skutečnost, že máloco vyvolalo takovou vlnu protestů vůči psychoanalýze jako její teze o dětské sexualitě. Podle autora tu působila nejenom snaha o zachování představy „dětské čistoty“ a snaha o ochranu dítěte, ale šlo tu rovněž o ochranu a čistotu dospělého před erotickou apetencí vůči dítěti. Porušení zmíněného tabu je dodnes spojeno s extrémním společenským zavržením pachatelů – například i v rámci vězeňské subkultury jsou pedofilní delikventi jinými vězni ostrakizováni a stojí zde na nejnižším stupni sociální hierarchie (Weiss a Brichcín, 1990).

Podle Graupnera (1996) se zákonná opatření týkající se minimálního věku, od kterého není sexuální styk zakázán a trestný (tedy tzv. věk konsenzu), objevují až v posledních dvou až tři sta letech. V minulosti byla pro posouzení přípustnosti styku rozhodující individuální biologická sexuální zralost objektu. Sexuální kontakty s nezralými dětmi, ať již s jejich souhlasem či nikoli, byly vždy trestány, avšak konsenzuální heterosexuální vztahy se zralými adolescenty byly považovány za legální.

S výjimkou Anglie, Walesu a některých městských států v severní Itálii nebyla minimální věková hranice zavedena dříve než na přelomu osmnáctého a devatenáctého století. Tyto hranice byly stanoveny velmi nízké, zpravidla mezi desátým a dvanáctým rokem věku. Ve dvacátých letech tohoto století byl stále věkový limit ve většině evropských zemí dvanáct nebo třináct let (například ve Francii, Velké Británii, Finsku, Řecku, Dánsku). Obdobná situace byla v USA a v Austrálii, kde ke zvýšení limitů došlo v padesátých až sedmdesátých letech našeho století. V Jihoafrické republice se věková hranice pro sexuální vztahy mezi dívkami a chlapci zvýšila ze sedmi na šestnáct let (a pro homosexuální vztahy z dvanácti na devatenáct let) teprve v roce 1988.

V dnešní době mají všechny právní systémy světa minimální věkovou hranici. Nejnižší věkový limit v Evropě je dvanáct let (pouze Malta a Vatikán), nejvyšší sedmnáct let. Většinou je hranicí věk čtrnáct, patnáct či šestnáct let. Konsenzuální

sexuální styk je považován za legální od čtrnácti let ve 46 % států, od patnácti let v 67 % a od šestnácti let až v 98 % zemí světa. To znamená, že téměř polovina právních systémů obecně nepovažuje konsenzuální sexuální vztah s osobou čtrnáctiletou za trestný. Toto platí u dvou třetin pro věk patnáct let. Pouze menšina zemí určila věkovou hranici na šestnáct let a pouze jediná (Severní Irsko) výše.

V USA je podle Graupnera legislativa v této oblasti závislá na rozhodnutí toho kterého státu. Opatření jsou proto velmi různorodá, minimální věková hranice variuje od čtrnácti do osmnácti let. Věkové limity jsou ve Spojených státech obecně vyšší než kdekoli jinde na světě. Zvláštností amerického systému je stanovení různých věkových limitů pro různé druhy sexuálních praktik (vaginální, anální, orální sexuální styk, společná masturbace atd.) společně s různými limity pro různé věkové rozdíly mezi partnery.

V některých státech USA se tedy do statistiky pohlavního zneužití započítávají často i pohlavní styky s dívkami ve věku, ve kterém už v naprosté většině zemí zákonem chráněny nejsou – podle podobného kritéria by například byly pohlavně zneužité tři čtvrtiny českých adolescentek, protože podle průzkumu sexuálního chování až 74 % z nich do osmnáctého roku věku absolvovalo svůj první pohlavní styk (Weiss et al., 1995). V Rusku bylo vzhledem k velkým kulturním rozdílům různých národů federace právě z těchto důvodů pohlavní zneužití zákonem velmi prozíravě definováno jako styk s „nezralou osobou“, bez bližšího věkového určení.

Navíc se liší i definice chování, které je v různých zemích už považováno za pohlavní zneužití. Zatímco například u nás je tento trestný čin definován fyzickým kontaktem vedoucím k pohlavnímu vzrušení, v některých státech USA je za zneužití považována i verbální komunikace s erotickým obsahem, expozice dítěte erotickým obrazovým materiálům či nakonec i pouhému pohledu na nahé tělo rodiče. Většina těchto zneužití by u nás byla stíhána podle paragrafu narušování mravního vývoje mládeže. Sami jsme byli v Kalifornii ve sdělovacích prostředcích svědky široce sledovaného soudního procesu s mužem, který udělal několik fotek své nahé šestileté dcery na zahradě u bazénu. Fotky nechal vyvolat ve sběrně, která ho pak udala za pohlavní zneužití.

Kam může vést fundamentalistické pojetí viktimologie ukazuje i jiný příklad z USA. Na nátlak občanských aktivit byla v roce 1981 v Kalifornii považována každá dívka, která měla pohlavní styk před osmnáctými narozeninami, za oběť sexuálního zneužití.

Každý odborník, kterému by se svěřila, měl povinnost oznámit toto zneužití policii nebo úřadu, který se zabýval sexuálním zneužíváním. Pod tlakem zdravotnických organizací byl sice tento předpis později zrušen jako neústavní, nicméně už samotná jeho existence vypovídá o určitém stylu myšlení v době sexuální kontrarevoluce.

I přes tyto – z našeho pohledu někdy až anekdotické – extrémy není sporu o tom, že poměrně značná část dětí je i v našich kulturních podmínkách pohlavnímu zneužívání jednorázově či opakovaně skutečně vystavena. Podle většiny provedených výzkumů toto zneužití mívá nejednou až přímo dramatické následky pro další psychosexuální vývoj oběti.

**Vymyšlená obvinění** jsou dle některých odborníků v této oblasti vzácná a tvoří prý pouze několik procent všech udání z pohlavního zneužití (Lamb a Sternbergová, 1994). Falešná obvinění se někdy mohou vyskytnout **v situaci rozvodu rodičů**, kdy jeden z nich využije dítě k osočení druhého, a tím k získání různých výhod, například k získání dítěte do své péče. Vyskytují se i **v situacích hromadného zneužívání**, například ve školkách, kde je více dětí obětí zneužití a jako výsledek sugesce se i nezneužité děti vžívají do role obětí. Někdy je falešné obvinění **útokem na rodiče** – týká se to především starších dětí, jež tímto způsobem chtějí získat různé výhody nebo se rodičům pomstít.

## **PEDOFILIE**

Pedofilie je parafilie (sexuální deviace), u které jde o erotické (erotosexuální) zaměření na objekty v prepubertálním věku (tedy na chlapce a dívky bez znaků dospívání). Nejčastější je zde zaměření na děti ve věku pěti až dvanácti let. Pedofilové jsou lidé, kteří preferují jak fyzickou nezralost objektu, tedy nepřítomnost sekundárních pohlavních znaků (chybění pubického ochlupení a prsů u dívek, u homosexuálních pedofilů například nepřítomnost ejakulace, ochlupení), tak i jeho dětské chování. Název pochází z řeckého pais (hoch, dítě) a z řeckého philós (milovník). Pedofil je tedy milovník dětí.

Rozeznáváme pedofilii **heterosexuální, homosexuální a bisexuální** (ambisexuální). Poslední skupina je pravděpodobně nejmenší, její existence však byla potvrzena i výzkumně (Freund a Langevin, 1976). Heterosexuální pedofilové apetují

podle Mohra a spol. (1964) většinou dívky ve věku šesti až jedenácti let, zatímco u homosexuálních pedofilů se setkáváme spíše s apetencí starších objektů, s preferencí chlapců dvanáctiletých až patnáctiletých. U první skupiny, tedy u pedofilů heterosexuálních, zjišťují autoři užší vazbu k objektu, u homosexuálně orientovaných pedofilů spíše agresivní a k orgasmu směřující jednání.

U mužů zaměřených na dospívající dívky (tedy na dívky se znaky pohlavního dospívání – tedy s náznakem prsů, pubického ochlupení) mluvíme o hebefilii, u mužů zaměřených eroticky na dospívající hochy (tedy na chlapce s naznačeným pubickým ochlupením, eventuálně už se schopností ejakulace) o efebofilii. Podle Kolářského a Brichcína (2000) spočívá podstata sexuální anomálie u hebefilů v preferenci pubertálního dvoření. Hebefilova sexualita jako by byla nastavena pro pubescentní stadium vývoje dvoření (courtship). Efebofila pak láká „klackovitost“ zjevu a pohybů chlapce. Efebofil chce být v nadřazeném, rádcovském postavení vůči chlapci. Podle autorů bývá obtížné u homosexuálních pedofilů a efebofilů rozlišit, kdy je deviantovo úsilí překonat „neposlušnost“ hochy součástí jeho odlišné pedo- či efebofilní proceptivity a kdy je „krocením“ na bázi sexuální deviace v aktivitě.

Podle psychodynamických teorií etiologie pedofilie je prolomení tabu sexuální nedotknutelnosti dítěte u pedofilního muže vysvětlitelné faktem, že tváří v tvář nezralému sexuálnímu objektu je lépe schopen prožít maskulinní a dominantní roli než v akci s dospělou partnerkou (Storr, 1964). Děti sexuálně nezkušené mohou projevat větší zájem či obdiv k osobě dospělého pachatele než jaký je schopen vyvolat u zralé ženy.

Dle některých autorů (Gebhard a spol., 1965) jsou pedofilové jedinci sociosexuálně nezralí, a proto vnímají sex s partnerem stejné věkové kategorie jako ohrožení. Jiní, zvláště psychoanalyticky orientovaní badatelé, předpokládají jejich příliš úzký kontakt s matkou, který znemožňuje navázání neohrožujícího vztahu s jinou dospělou ženou, nebo tvrdí, že pedofilní aktivity jsou pouze opakováním vzorců chování, které byly v dětství úspěšné – tedy že pedofilové, raději než by navazovali zralé sexuální vztahy, hledají v dětech stejný typ partnerů, s nimiž měli v minulosti podobné aktivity.

Groth (1983) na základě těchto předpokladů rozlišuje dvě kategorie pachatelů pedofilních deliktů, a to fixované a regredované jedince. Fixovaný pedofil je vývojově ustrnulý, takže není s to rozvinout sexuální zájem vůči dospělým a dítě zůstává jeho

primárním sexuálním objektem. Regredovaný pedofil sice už prošel sexuálním vztahem s dospělým, ale po frustraci touto interakcí se vrací k zájmu o děti.

Araji a Finklehor (1985) nabízejí pro vysvětlení pedofilního chování v širším smyslu (zahrnujícím deviantní i nedevidantní pedofilní aktivity) čtyřfaktorový model charakterizující tento druh jednání. Podle jejich názoru musí být pro pedofilní chování splněna některá z těchto podmínek:

- **Sexuální vzrušení** – tomu, aby mohl být dospělý muž sexuálně vzrušen dítětem, musejí předcházet kulturní nebo rodinné podmínky, které umožňují sexuální aktivity s dětmi, viktimizace v dětském věku nebo fantazie posílené masturbací.
- **Emocionální shoda (kongruence)** – pro ni je důležitá míra potěšení a uspokojení ve vztahu k dítěti a souzvuk emocionálních potřeb. Často je podmíněná mentální retardací, nezralostí nebo nedostatečným sebevědomím pachatele.
- **Blokování** – zralé sexuální uspokojení může být blokováno traumatickou zkušeností s dospělým partnerem, prolongovanou sexuální dysfunkcí, sociální neobratností nebo manželským nesouladem.
- **Desinhibice** – pachatel může ztratit kontrolu buď z charakterologických důvodů (prostřednictvím neadekvátních impulzů), chronicky (vlivem psychózy či organicity) a akutně (alkoholem, drogou, situačním stresem).

Důležitým diagnostickým vodítkem při zjišťování pedofilie je tzv. pedagogicko-estetický komplex. Tento pojem vyjadřuje skutečnost, že celá pedofilova osobnost je strukturována podobně jako osobnost dítěte (Brzek, 1997). Svět dětí je pravým pedofilům proto blízký, cítí se v něm bezpečně, uvolněně, neutlačovaní úzkostným očekáváním. Dětem rozumí a jsou v dětském kolektivu obvykle velmi dobře přijímáni. Žijí v atmosféře dětského světa, hrají roli staršího kamaráda. Často se velmi dobře uplatní v zaměstnáních spojených s kontaktem s dětmi. Tato zaměstnání však nevyhledávají pouze pro uspokojení svých sexuálních potřeb, ale i pro prožití iluze dětského světa. Pokud nepodlehnu svým sexuálním pohnutkám, mohou být právě pro porozumění dětskému světu velmi úspěšnými učiteli, skautskými vedoucími, trenéry či autory knih pro děti, přičemž v okolí nemusí vůbec vzniknout podezření na skrytě sexuální motivaci jejich společensky oceňovaných aktivit.

Toto řešení deviantních potřeb (sublimaci) přitom lze považovat v případě pedofilů za optimální, avšak dostupné pouze části z nich. Za rizikové lze pro většinu pedofilů naopak považovat takové projevy deviantních tendencí, které zvyšují četnost úzkých osobních kontaktů s preferovaným objektem. Pokud si deviant je vědom své poruchy, pokud dokáže včas a správně odhadnout situace, v nichž hrozí přechod náklonosti k dětem z roviny platonické do roviny fyzického kontaktu, nemusíme ho vždy nutně vést k přerušení práce s dětmi či mládeží. V případě, že u něj už k selhání dojde, je však odůvodněný požadavek celoživotního zákazu výkonu podobných zaměstnání.

Samozřejmě ne každý pachatel sexuálního zneužití je pedofil, tedy deviant v pravém slova smyslu. Pedofilní a nepedofilní pachatelé mají přitom odlišnou motivaci svého chování. Pedofilové jsou primárně motivováni svou sexuální preferencí dětí jako objektů (Freund, 1991), zatímco nepedofilní delikventi mohou mít sex s dětmi například proto, že není dostupný dospělý sexuální partner (Freund a spol., 1991). Zneužití dítěte dospělým může být i důsledek mentálního handicapu, psychopatologie či antisociálního chování pachatele (Barbaree a Seto, 1997). Výzkumy přitom prokazují, že zastoupení deviantních mužů je vyšší mezi pachateli extrafamiliálních zneužití ve srovnání s pachateli incestních deliktů, mezi pachateli homosexuálních deliktů ve srovnání s heterosexuálními pachateli, a mezi pachateli s více oběťmi ve srovnání s pachateli jednorázových zneužití (Freund a Watson, 1991, Freund a spol., 1991, Quinsey a spol., 1979).

Pedofilové pro tělesné zdraví či život dětských objektů obvykle příliš nebezpeční nejsou. Rizikovost jejich aktivit spočívá spíše v možnosti narušení psychosexuálního vývoje obětí, eventuálně vývoje jejich interpersonálních a později i partnerských vztahů. Sexuální zneužití spáchané pravými pedofily nemívá závažnější charakter, spočívá zpravidla na nekoitálních formách vzájemného kontaktu s dítětem, často v kontextu hry, škádlení apod. Nejzávažnější formou tohoto typu zneužití je obvykle manuální či orální kontakt s genitálem objektu, eventuálně vyžadování masturbace či orálního dráždění.

Některé kontaktní chování pedofilního jedince vůči nezletilému objektu může být odlišně posuzováno sexuologicky a právně. Například pohlazení dítěte po zadku přes šaty lze považovat u mnoha lidí za přiměřené, sexuálně nijak nemotivované chování, které pochopitelně nenaplnuje skutkovou podstatu trestného činu pohlavního zneužití. Pokud takové jednání provede pedofil, je sexuální motivace vysoce pravděpodobná. V



těchto případech však může být obtížné prokázat, zda došlo ke spáchání deliktu, a pokud ano, zda jeho nebezpečnost byla významná.

Incest není pojmem sexuologickým, není sexuální deviací v pravém slova smyslu. Jde spíše o pojem právní či literární. U pachatelů incestních činů, tedy sexuálního zneužívání vlastních dětí, je diagnóza pravé pedofilie naprosto výjimečná (Quinsey a Lalumiére, 1995). Většinou jde o muže, u nichž je zneužití vlastního dítěte projevem jiné než sexuální patologie – tedy poruch osobnosti nebo patologie rodinných vztahů. Práví pedofilové se sexuálního zneužití incestního typu obvykle nedopouštějí. Pedofilie proto není automaticky důvodem zákazu styku s vlastními dětmi. V případě rozvodu dokonce není ani důvodem, proč by děti nemohly být pedofilním otcům svěřeny do péče, pokud ostatní podmínky vyznívají pro toto svěření příznivě.

Při rozboru incestní delikvence badatelé vycházejí z předpokladu, že existuje vývojově vzniklý mechanismus, který vede k vyloučení sexuálních aktivit mezi blízkými příbuznými, a to především kvůli jejich možnému deterioračnímu vlivu na kvalitu potomstva (Thornhill, 1991). Základem tohoto mechanismu je získaná averze nebo nezájem týkající se představy sexuálních aktivit s partnerem, s nímž byl jedinec v intenzivním kontaktu v době raného dětství, zvláště do věku třiceti měsíců (tzv. Westermarckův efekt, nazvaný dle svého finského objevitele). Uvedený mechanismus byl v minulosti k vyloučení možnosti incestních styků nutný, jelikož nejbližší sociální okolí našich předků bylo tvořeno blízkými genetickými příbuznými (Quinsey a Lalumiére, 1995).

Z této teorie pak plyne, že:

- zdaleka nejméně obvyklým druhem incestu je incest typu matka–syn, jelikož je blokován intenzivními pouty vytvořenými během synova kojeneckého období (Wilson, 1998),
- incestů typu otec–dcera se dopouštějí především ti otcové, kteří se ve srovnání s otcí, kteří se podobného chování nedopouštějí, méně účastní péče o dceru v jejím raném věku i její výchovy a socializace (Parker a Parker, 1986).

Podle Wilsona (1998) současné vysvětlení zabraňování incestu, které kombinuje genetickou a kulturní evoluci, je přímým uplatněním principů sociobiologie. Cílem lidí je vyhnout se uzavírání sňatků na úrovni sourozenců či rodičů a dětí, protože jejich

výsledkem je vysoké procento potomků s genetickou vadou (úmrtnost dětí narozených z incestu je přibližně dvakrát tak velká jako úmrtnost dětí z nepříbuzenského sňatku, a u těch, které přežijí, se dle autora desetkrát častěji vyskytují taková genetická postižení jako nanizmus, srdeční deformace, těžká mentální retardace, hluchoněmost, zvětšení tračnicku a abnormality urinální soustavy). Téměř všechny živočišné druhy, u nichž by mohlo dojít k pokrevnímu plození, používají nějakou biologicky naprogramovanou metodu, která incestu zabraňuje. U všech druhů sociálních primátů a u lidí tomu slouží právě především Westermarckův efekt. Důkazem platnosti tohoto mechanismu u lidí je například výsledek přirozeného experimentu proběhlého v izraelských kibucech, kde jsou děti od útlého věku vychovávány v jeslích společně, v takové blízkosti, jako bratři a sestry v tradičních rodinách. Výzkumně bylo v roce 1971 zjištěno, že z celkového počtu 2769 sňatků mladých lidí, kteří v kibucech vyrostli, nebyl ani jediný uzavřen mezi spolu vyrůstajícími členy téže skupiny. Dokonce mezi nimi nebyl zjištěn ani jediný případ heterosexuálního pohlavního styku, a to přesto, že jej pravidla kibucu a ani dospělí nijak nezakazovali.

Výzkumy se shodují ve zjištění, že nejčastěji je odhalován a postihován výskyt incestu typu otec–dcera, eventuálně nevlastní otec–dcera (zde se někdy mluví o tzv. nepravém incestu či pseudoincestu), naopak incestní styky mezi matkou a synem či matkou a dcerou jsou spíše výjimečné (Molnar a Cameron, 1975, Safko a Stančák, 1978). Dle výsledků výzkumu Weinberga (1955) tvoří incest otec–dcera až 78 % oznámených případů incestní delikvence, zatímco pouze 18 % jsou incesty sourozenecké, 1 % incesty matka–syn a zbývající 3 % jsou hromadné incestní vztahy. Skutečný výskyt různých forem intrafamiálních styků však může být odlišný. V populačních anonymních výzkumech je nejčastěji uváděn incest sourozenecký, převyšující četnost incestů otec–dcera až pětkrát (Gebhard a spol., 1965).

## PŘÍLOHA Č. 2

### Česko-ruský glosář vybraných termínů a terminologických sousloví

ambulance, psychiatrická	амбулатория, психиатрическая
ambulance, psychoterapeutická	амбулатория, психотерапевтическая
anomálie, sexuální	аномалия, половая
apetence, erotická	желание эротическое
bisexuální	бисексуальный
buddhismus	буддизм
delikt, pedofilní	деликт, педофильный
deviace, sexuální	девиация, сексуальная
deviant	девиант
dospívání	созревание
dvoření, pubertální	ухаживание, пубертальное
dysfunkce, sexuální	дисфункция, сексуальная
erotosexuální	эротосексуальный
etiologie	этиология
felace, rituální	фелляция, ритуальная
handicap, mentální	неполноценность, умственная
hebefilie	гебефилия
heterosexuální	гетеросексуальный
hluchoněmost	глухонемога
hnutí, emancipační	движение, за эмансипацию
hnutí, femenistické	движение, феминистическое

homosexuální	гомосексуальный
chování, sexuální	поведение, сексуальное
incest	инцест
incest, nepravý	инцест, ложный
kongruence	конгруэнтность
maskulinita	маскулинность
masturbace, společná	мастурбация, совместная
mechanismy, obranné	механизмы, защитные
nedotknutelnost, sexuální	неприкосновенность, сексуальная
neobratnost, sociální	неловкость, социальная
nesoulad	дисгармония
nespřízněnost, pokrevní	неродственность по крови
nezralost, fyzická	незрелость, физическая
normalita	нормальность
oběť	жертва
obvinění, vymyšlená	обвинение, ложное
ochlupení, pubické	волосы, лобковые
orgasmus	оргазм
pachatel	преступник, деликвент
pedofil, regredovaný	педофил, регрессивный
pedofilie	педофилия
pohnutky, sexuální	влечение, сексуальное
pojetí, fundamentalistické	концепция, фундаменталистская
praktika, sexuální	практика, сексуальная

prepubertální	препубертатный
příbuzný	родственник
psychoanalýza	психоанализ
retardace, mentální	отсталость, умственная
rovina, platonická	плоскость, платоническая
shoda, emocionální	соответствие эмоциональное
sňatek	брак
stres, situační	стресс, ситуационный
styk, pohlavní	акт, половой
subkultury, vězeňské	субкультура, тюремная
tantrismus	тантризм
uspokojení, sexuální	удовлетворение, сексуальное
vada, genetická	дефект, генетический
virilita	мужественность
vývoj mládeže, mravní	развитие молодёжи, нравственное
vývoj, psychický	развитие, психологическое
vývoj, psychosexuální	развитие, психосексуальное
výzkum	исследование
vzorec, chování	модель, поведения
vzrušení, sexuální	возбуждение, сексуальное
zkušenost, sexuální	опыт, сексуальный
zneužití incestní,	насилие в форме инцеста
zneužití, sexuální	посягательство, сексуальное
	действия сексуального характера

zralost, věková

злоупотребление, сексуальное

насилие, сексуальное

зрелость

## ANOTACE

<b>Jméno a příjmení autora:</b>	Jana Zedková
<b>Jméno a příjmení vedoucí práce:</b>	Mgr. Jekatěrina Mikešová, Ph.D.
<b>Název fakulty:</b>	Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
<b>Název katedry:</b>	Katedra slavistiky
<b>Název bakalářské práce v češtině:</b>	Překlad odborného textu a translatologický komentář (sexuální zneužívání)
<b>Název bakalářské práce v angličtině:</b>	Translation of Scientific Text and Translatological Commentary (Sexual abusing of Children)
<b>Počet znaků:</b>	73 033
<b>Počet příloh:</b>	2
<b>Počet titulů použité literatury:</b>	21
<b>Klíčová slova:</b>	Překlad, odborný text, sexuální zneužívání, odborný styl, terminologie, translatologický komentář

### **Charakteristika bakalářské práce v češtině:**

Tato bakalářská práce je věnována komentovanému překladu odborného textu na téma sexuální zneužívání dětí. Teoretická část je zaměřena na odborný styl a jeho charakteristické rysy, terminologii a translatologický komentář. V přílohách se nachází glosář vybraných termínů spolu s výchozím textem k překladu.

### **Charakteristika bakalářské práce v angličtině:**

This bachelor thesis is aimed at the annotated translation of special text on the topic of sexual abusing of children. The theoretical part of thesis is focused on the technical style and its characteristic features, terminology and commentary to the translation. The Czech-Russian glossary of terms as well as the original text is part of the attachments.